

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslakia. Kalastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, jotka velvoittaisivat saaliin ilmoittamisen vapaa-ajan kalastuksessa. Lisäksi esitetään, että Luonnonvarakeskus laatisi kolmen vuoden välein raportin Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta, sekä merialueen että sisävesien osalta Suomessa. Esitykseen sisältyy myös muutoksia kalataloushallinnon tietovarantojen sisältöön ja niiden käyttöön, terminologiaan sekä tietovarantojen rekisterinpitäjien vastuisiin ja tietojen ilmoittamatta jättämisen sanktiointiin.

Ehdotettujen muutosten keskeisenä tavoitteena on saada saalisraportointia koskevat säännökset ajan tasalle. Tavoitteena on parantaa kalastustietojen saamista päätöksentekijöille vapaa-ajan kalastuksesta sekä varmistaa riittävän ja laadukkaan tiedon saaminen kalakantojen käytön ja hoidon järjestämiseksi. Lisäksi tavoitteena on luetella kalastukseen ja kalakantojen hoitoon liittyvien tehtävien hoitamisessa tarvittavien tietovarantojen osalta eri viranomaiset.

Hallituksen esitys selkeyttäisi ja täsmentäisi tietovarantojen ja rekistereiden pitämisen vastuuta ja tietojen käyttöä kalataloushallinnossa. Lisäksi esityksessä on tarkasteltu kalastuslakia EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimusten näkökulmasta sekä täsmennetty yksittäisiä säännöksiä kalastuksen valvonnan ja kalastusrikkomusten osalta EU:n uusimpien säännösten valvonnan tehostamiseksi.

Esitys toteuttaisi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjausta kaikkea saalistettua kalaa koskevan vaelluskalojen saalisilmoituksen käyttöönotosta (Omakala -tietojärjestelmä). Esityksellä toimeenpantaisiin myös hallitusohjelman mukaisesti kansallista lohi- ja meritaimenstrategiaa sekä osaltaan autettaisiin turvaamaan elinvoimaiset ja kestävät kalakannat kalastusta harjoitettaessa. Lisäksi esitys edesauttaisi hallitusohjelmassa mainittujen muiden vaelluskalakantojen elvyttämisen, vapaa-ajan kalastuksen ja kalastusmatkailun tavoitteita.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	7
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	7
<i>Vapaa-ajankalastustietojen ilmoitusvelvollisuus</i>	7
Kalastuslakiin esitetään lisättäväksi velvollisuus ilmoittaa vapaa-ajankalastuksessa saadut saaliit tiettyjen kalalajien tai -kantojen osalta. Ilmoitusvelvollisuuteen liittyy valtioneuvostolle esitettävä asetuksenantovaltuus, jonka nojalla laissa säädettyjen reunaehtojen puitteissa vapaa-ajankalastajan tulisi ilmoittaa tiedot saaliiksi ottamastaan tai vapauttamastaan kalasta sekä pyyntitapahtumasta Luonnonvarakeskukselle. Luonnonvarakeskukselle puolestaan annettaisiin laissa tehtäväksi tuottaa kalakantoja ja kalastusta koskevaa tietoa ja laatia kolmen vuoden välein raportti Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta.	7
Saalisilmoitusten kautta kerättyjen tietojen käytöstä ja luovutuksesta säädettäisiin tietojen tarpeellisen käytön varmistamiseksi ja kalastajien luottamuksellisten tietojen asianmukaisesti säilyttämiseksi. Saalistietojen ilmoittamatta jättäminen sanktioitaisiin...8	
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	8
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	11
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	11
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	13
6 Lausuntopalaute.....	13
7 Säännöskohtaiset perustelut	14
8 Lakia alemman asteinen sääntely	21
9 Voimaantulo	21
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	21
VALITSE KOHDE.....	28
kalastuslain muuttamisesta.....	28

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Vuoden 2016 alusta voimaan tulleen kalastuslain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu. Koko kalastuslain toimivuuden kannalta on olennaista varmistaa tarvittava laadukas tieto kalakannoista ja kalastuksesta.

Vapaa-ajankalastuksen saalis- ja pyyntitietoja ei ole riittävästi saatavissa kalastuksen sääntelyn tarpeisiin. Erityisesti harvemmin saaliiksi saaduista lajeista ei ole riittävästi tietoa, koska kalastustiedusteluiden avulla saatavat tiedot harvalukuisista saalislajeista ovat epätarkkoja. Kuitenkin kalastuksen sääntelyn näkökulmasta niiden osalta tietotarve on suurta, koska monet näistä lajeista ovat uhanalaisia tai heikentyneitä.

Kaupalliset kalastajat ovat lainsäädännön nojalla velvollisia ilmoittamaan saalis- ja pyyntitietonsa, mutta vapaa-ajan kalastuksen osalta vastaavaa velvoitetta ei ole Tenojokea ja sen sivuveistöjä lukuun ottamatta. Tietojen epäsuhta vaikeuttaa kalastuksen sääntelyä ja eri kalastajaryhmien huomioon ottamista kalastuksen järjestämisessä sekä kalastuslain ensimmäisen pykälän tavoitteen toteutumista.

Hallituksen esitys toteuttaisi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjausta ”otetaan käyttöön vaelluskalojen saalisilmoitus koskien kaikkea saalistettua kalaa (Omakala-tietojärjestelmä)”. Esityksellä toimeenpantaisiin myös hallitusohjelman mukaisesti kansallista lohi- ja meritaimenstrategiaa. Lisäksi esitys edesauttaisi hallitusohjelmassa mainittujen muiden kalastuksen kestävyys-, vaelluskalakantojen elvyttämisen, vapaa-ajan kalastuksen ja kalastusmatkailun tavoitteita.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on lausunnoissaan (mm. MmVL 11/2018 vp— E 44/2018 vp ja MmVL 6/2020 vp) kiinnittänyt huomiota siihen, että tiedot vapaa-ajankalastuksen saalistietojen ja kalastuksen määrän arvioinnissa ovat puutteellisia. Valiokunta onkin katsonut, että vapaa-ajankalastuksen seurantaa ja saalisilmoituksia tulee tehostaa ja luoda yksinkertainen sähköinen ilmoitusjärjestelmä.

Euroopan unionissa on vireillä yhteisen kalastuspolitiikan valvonta-asetuksen muutos. Komission ehdotus asetuksen muutokseksi sisältää esityksen saaliin sähköisestä ilmoitusvelvollisuudesta merialueella tietyissä tilanteissa myös vapaa-ajan kalastajille. Asetusehdotusta koskevat neuvottelut Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa ovat kuitenkin vielä kesken, joten on liian aikaista arvioida tulevan asetuksen lopullista sisältöä.

Hallituksen esitys myös selkeyttäisi ja täsmentäisi tietovarantojen ja rekistereiden pitämisen vastuita ja tietojen käyttöä kalataloushallinnossa sekä ottaisi huomioon EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimukset. Lisäksi esityksellä täsmennettäisiin yksittäisiä säännöksiä kalastuksen valvonnan ja kalastusrikkomusten osalta EU:n uusimpien säännösten valvonnan tehostamiseksi.

1.2 Valmistelu

Esitystä on valmisteltu yhdessä sidosryhmien kanssa. Maa- ja metsätalousministeriö perusti kalastuslain toimeenpanon seurantaryhmän (MMM063:00/2020), jossa ovat jäseninä mm. ympäristöministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus, kalastusalan järjestöt sekä ympäristöjärjestöt ja Saamelaiskäräjät. Seurantaryhmässä on keskusteltu sidosryhmien kanssa pykäläluonnoksista sekä niiden taustoista ennen asiakokonaisuuden laittamista lausuntokierrokselle.

Vapaa-ajankalastajien saalis- ja pyyntitietojen keräämiseen käytettävää Omakala -palvelua (mobiili- ja verkkosovellus) on kehitetty yhdessä sidosryhmien kanssa. Luonnonvarakeskus, joka kerää kalastustiedot vapaa-ajankalastajilta ja joka on vastannut palvelun kehittämisestä, on maa- ja metsätalousministeriöltä saamansa määrärahan turvin perustanut Saaristomerelle pilot-tihankkeen yhdessä Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön, Länsi-Suomen kalatalouskeskuksen ja Suomen Kalastusopaskillan kanssa. Edellä mainittujen järjestöjen edustajat ovat päässeet testikäyttämään palvelua ja auttamaan sen kehittämisessä asiakaslähtöisyyden varmistamiseksi. Lisäksi Tornionjoella on ollut oma pilottihankkeensa.

Omakala -palvelun sisältöä on suunniteltu työpajoissa ja erilaisissa tilaisuuksissa jo ennen kehittämistyön ja lainsäädännön muutoshankkeen aloittamista. Valmistelutilaisuuksissa on tullut esille, että vapaa-ajankalastajien motivoimiseksi palvelun käyttöönottoon ja saalis- ja pyyntitietojen lähettämiseen, on palvelusta oltava kalastajalle myös hyötyjä esimerkiksi ajantasaisen tiedon saamiseen paikallisista kalastusrajoituksista ja muista ajankohtaisista kalastukseen liittyvistä viranomaistiedoista sekä kalastonhoitomaksun kuitin saamista näkyviin samassa palvelussa. Sidosryhmien antama palaute on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa palvelun kehittämisessä.

Esityksestä on käyty Saamelaiskäräjälain (974/1995) 9 §:n mukainen neuvottelu Saamelaiskäräjien kanssa 29.8.2022. Neuvottelussa sovittiin, että hallituksen esityksen tähän kohtaan eli asian valmistelua koskevaan kohtaan lisätään Saamelaiskäräjien neuvottelussa esille nousseita huomioita.

Saamelaiskäräjien puolelta tuotiin esiin huoli kalastusta koskevan saalisilmoitusvelvollisuuden mahdollisista vaikutuksista saamelaiseen kulttuuriin liittyvän kalastuksen harjoittamiseen. Pyyntipaikkaa koskevat tiedot kuuluvat saamelaisyhteisölle, joita ei haluttaisi luovuttaa viranomaistenkaan tietoon. Ilmoitusvelvollisuuden myötä jouduttaisiin ilmoittamaan sellaista tietoa, minkä toivottaisiin säilyvän vain yhteisön piirissä. Saamelaiskäräjien mukaan järjestelmä pitäisi saada sellaisiksi, että tiedot pysyvät salassa ja ettei niitä leviä ulkopuolisille, eikä kalastuspaine ohjautuisi tietojen perusteella jollekin tietylle paikalle.

Esityksestä on informoitu Ruotsin viranomaisia erityisesti Tornionjokea koskevan menettelyn osalta.

Hallituksen esitys on ollut lausunnolla xx.xx.-xx.xx.2022 välisen ajan ja siitä saatiin x kpl lausuntoja.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa (Hankeikkuna MMM005:00/2021).

2 Nykytila ja sen arviointi

Saalis- ja pyyntitietojen ilmoittaminen

Kalastuksen saalistietojen tarve on kasvanut, kun istutuskeskeisestä kalakantojen hoitopolitiikasta on siirrytty kalastuksen sääntelyä ja luontaista lisääntymistä suosivaan kalakantojen hoitoon vuonna 2016 voimaan tulleen kalastuslain myötä. Kalastuslain tarkoituksena on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito. Tiedot saaliista, sen laadusta sekä kalastajien määristä ja käytetyistä pyydyksistä eri vuodenaikoina ja eri alueilla on keskeistä tarvittavaa tietoa kalastuksen ohjaamisessa ja sääntelyssä. Tiedon puutteet vaikeuttavat ajallisesti ja alueellisesti oikein kohdennettujen toimenpiteiden tekoa sekä tehtyjen kalastuksen rajoitus- ja muiden hoitotoimenpiteiden tuloksellisuuden seuraamista.

Suomessa kalastaa arviolta noin 1,5 miljoonaa vapaa-ajankalastajaa vuosittain. Vapaa-ajankalastajien saalis oli vuonna 2020 yli 30 miljoonaa kg ja sen arvo noin 79,6 miljoonaa euroa kalastajainnoilla laskettuna. Vapaa-ajankalastajien saalis Suomen kokonaissaaliin (vapaa-ajankalastus ja kaupallinen kalastus yhteensä) arvosta oli sisävesillä 82 % ja merialueella 64 %, kun silakkaa ja kilohailia ei oteta tarkasteluun mukaan. Vapaa-ajankalastukseen luetaan kuuluvaksi kotitarve- ja virkistyskalastus.

Vapaa-ajankalastajilla ei ole lainsäädäntöön perustuvaa velvollisuutta ilmoittaa saalis- ja pyyntitietojaan viranomaisille lukuun ottamatta Tenojokea ja sen sivuvesistöjä. Kalastuslupien myyjät ovat kuitenkin usein asettaneet kalastuslupiin ehtoja saaliin määrästä ja sen ilmoittamisesta, mutta nämä tiedot ovat jääneet vain kullekin luvanmyyjälle omaan käyttöön, eikä niiden perusteella ole pääsääntöisesti voitu muodostaa käsitystä alueellisista vapaa-ajankalastuksen saaliiden määristä tai pyyntitiedoista edes tiukasti säänneltyjen lajien osalta. Esimerkiksi Tornionjoen lohisaaliin selvittämiseksi Luonnonvarakeskus joutuu käyttämään runsaasti resurssejaan, jotta eri lähteistä saaduista tiedoista voidaan muodostaa kokonaiskuva vuosittaisesta saaliista.

Vapaa-ajankalastuksesta on kerätty tietoja erilaisten kalastajille lähetettyjen tiedusteluiden avulla. Kalastustiedusteluiden avulla saadaan tietoa sekä kalastuksesta että käytetyistä pyydyksistä. Kalastustiedustelut perustuvat otantaan eli tiedustelu lähetetään vain osalle kalastajajoukkoa, jonka antamat vastaukset laajennetaan koskemaan kaikkia vapaa-ajankalastajia. Otantojen vuoksi kalastustiedusteluilla saadaan tietoa yleisimmistä saalislajeista ja kalastustavoista. Sen sijaan harvemmin saatujen lajien osalta tiedot ovat epävarmoja, vaikka erityisesti niiden osalta tiedon tarve kalastuksen sääntelyn ja kantojen kehityksen osalta on suurta. Erityisesti uhanalaisista ja heikentyneistä sekä laajan elinkierron omaavista vaelluskalakannoista tarvitaan nykyistä enemmän ja tarkempaa tietoa kalastuksen ohjaamiseen.

Kaupallisilla kalastajilla on merialueella velvollisuus yhdenmukaisesti ilmoittaa saaliinsa ELY-keskukselle. Säännökset koskevat myös 2 -ryhmän kaupallisia kalastajia, joilla vuosittaiset tulot kalastuksesta jäävät alle 10 000 euron. Kiintiölajien saalis (silakka, kilohaili, lohi) tulee ilmoittaa pääsääntöisesti kalastusmatkakohtaisesti ja muut lajit kalenterikuukausittain alle kymmenmetristen alusten osalta. Sisävesien kaupalliset kalastajat ovat velvollisia ilmoittamaan saaliinsa Luonnonvarakeskukselle kerran vuodessa. Lainsäädännöstä johtuvien tietojen ilmoittamisvelvollisuuden eroavaisuudet vapaa-ajankalastajien ja kaupallisten kalastajien välillä, on johtanut siihen, että kaupallisesta kalastuksesta on tietoja, mutta vapaa-ajankalastuksesta ei ole. Kalastuslain ensimmäisessä pykälässä mainitun tavoitteen toteuttaminen ei ole mahdollista, ellei myös vapaa-ajankalastuksesta saada riittäviä tutkimustietoja lain soveltamiseen.

Tietovarannot ja rekisterit

Voimassa olevan kalastuslain 11 luvussa säädetään kalataloushallinnon rekistereistä. Säännöksissä ei ole selkeästi määritelty, mitkä ovat eri viranomaisten vastuut rekistereiden suhteen vaan

asia ilmenee kalastuslaissa eri viranomaisille määrätyistä tehtävistä johdettuna. Voimassa olevan lain sääntelyn epätasällisyys vaikeuttaa eri viranomaisten vastuiden hahmottamista ja on tarpeen muuttaa selkeämmäksi. Rekisteritietojaan selvittävän kansalaisen tai yrittäjän on lain rekisterisäännöksiä lukemalla vaikea saada selville, mistä viranomaisesta hän voi omia tietojaan kysyä. Kalastuslain 11 luvun säännökset eivät myöskään kaikilta osin ole EU:n tietosuojalainsäädännön mukaisia ja myös tältä osin on tarpeen tehdä muutoksia. Kalastuslaista puuttuu myös tällä hetkellä salassa pidettävän tiedon luovuttamista toiselle viranomaiselle koskevat säännökset.

Valvonta ja sanktiointi

Lokakuussa 2021 Euroopan Unioni antoi neuvoston asetuksen (EU) 2021/1888, joka vaikuttaa lohen vapaa-ajankalastukseen Suomessa merialueilla. Neuvoston asetuksen rajoitukset ovat voimassa sellaisenaan. EU:n lainsäädäntö ei kuitenkaan sisällä edellä mainitun säädöksen tai muun vastaavan säädöksen rikkomiseen liittyvää sanktiointia vapaa-ajankalastuksen osalta ja asia on tarpeen lisätä kansalliseen lakiimme. Sanktioinnin lisäksi on tarpeen varmistaa myös kalastuksenvalvontaa tekevien tahojen oikeus valvoa EU:n vapaa-ajankalastukseen antamia säännöksiä.

3 Tavoitteet

Perustuslain 20 §:n mukaan vastuu ympäristöstä kuuluu kaikille. Valtio on erityisesti vastuussa ympäristöstä ja siten myös kalakannoista. Kalastuslain 52 §:n mukaan valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön on huolehdittava kalavarojen kestävästä käytöstä ja hoidon toteuttamisesta sekä luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä. Valtioneuvosto ja maa- ja metsätalousministeriö eivät voi toteuttaa niille annettua tehtävää, jos niillä ei ole riittäviä tietoja kalakannoista ja niiden hyödyntämisestä.

Esitetyillä kalastuslain muutoksilla on tarkoitus varmistaa riittävän ja laadukkaan tiedon saaminen kalakantojen käytön ja hoidon järjestämiseen, jotta lain 1 §:n tietoon perustuva päätöksenteko toteutuisi. Lakiin on sisällytetty suunnittelujärjestelmä ns. käytön ja hoidon ohjauspyörä (eng. management cycle). Kalastuslain suunnittelujärjestelmä ei toimi, jos eri kalastusmuodoista ja kalalajeista ei ole tietoa siten, että voidaan muodostaa riittävän tarkka kuva sekä vapaa-ajan että kaupallisesta kalastuksesta ja kalakannoista kalastuksen sääntelyn ja kalakantojen hoidon tarpeisiin. Hyvin toimiessaan suunnittelujärjestelmään tuotetaan päätöksentekijöille seurantietoa, joka on käytettävissä seuraavan kauden suunnitelmia, kalastuksen sääntely- ja kalakantojen hoitopäätöksiä tehtäessä.

Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa kerättyjen yhteenvetotietojen suuntaaminen myös vapaa-ajankalastajien käyttöön ja viranomaisten viestintään suunnitellun niin sanotun Omakala-mobiilipalvelun käyttöönotto, sekä varmistaa palvelulla saatujen tietojen rekisteröinti ja käyttö tutkimuksessa ja viranomaistoiminnassa sekä palvelun käyttöönoton houkuttelevuus.

Esitettyjen muutosten tavoitteena on parantaa kalastustietojen saamista päätöksentekijöille vapaa-ajankalastuksesta. Tavoitteena on, että valtakunnallisia kalavarojen hoitosuunnitelmia päivitettäessä ja seuraavia kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmia tehtäessä myös vapaa-ajankalastuksesta olisi riittävästi tietoa kaupallisen kalastuksen tietojen ohella. Tavoitteena on myös parantaa tietopohjaa kalastuslain ja erityisesti lain nojalla annettavien asetusten sisällön suunnittelemiseksi sekä Euroopan unionin päätöksen tekoon ja Suomen kantojen muodostamiseen. Tietoja tarvitaan myös Tornionjoen ja Näämälänjoen kalastussääntöneuvotteluiden tueksi.

Tietojen ilmoittamisen merkitystä kestäväen kalastuksen ja kalakantojen järjestämisessä korostettaisiin säätämällä tietojen ilmoittamatta jättämisestä sanktio. Yhdenvertaisuuden vuoksi sanktiointi tulisi koskemaan myös istutustietojen ilmoittamista ja kaupallisten kalastajien saalisilmoituksia sisävesiltä. Myös nämä tiedot ovat tarpeellisia kestäväen kalastuksen ja kalakantojen hoidon järjestämiseksi, mutta niiden ilmoittamatta jättämistä ei ole aikaisemmin sanktioitu.

Tavoitteena on myös määrittää kalastukseen ja kalakantojen hoitoon liittyvien tehtävien hoitamisessa tarvittavien tietovarantojen osalta eri viranomaisten tehtävät. Tehtävät ja vastuut selkeytyvät ja tietojen hyötykäyttö paranee, kun säännökset tulevat täsmällisimmiksi.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Vapaa-ajankalastustietojen ilmoitusvelvollisuus

Kalastuslakiin esitetään lisättäväksi velvollisuus ilmoittaa vapaa-ajankalastuksessa saadut saaliit tiettyjen kalalajien tai -kantojen osalta. Ilmoitusvelvollisuuteen liittyy valtioneuvostolle esitettävä asetuksenantovaltuus, jonka nojalla laissa säädettyjen reunaehtojen puitteissa vapaa-ajankalastajan tulisi ilmoittaa tiedot saaliiksi ottamastaan tai vapauttamastaan kalasta sekä pyyntitapahtumasta Luonnonvarakeskukselle. Luonnonvarakeskukselle puolestaan annettaisiin laissa tehtäväksi tuottaa kalakantoja ja kalastusta koskevaa tietoa ja laatia kolmen vuoden välein raportti Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta.

Ilmoitusvelvollisuuden avulla valtioneuvosto varmistaa, että se saa päätöksentekoa ja ohjausta varten riittävästi tutkimustietoa kalastuksesta ja kalakannoista. Lisäksi varmistetaan, että myös muilla toimijoilla on kalakantojen käytön ja hoidon päätöksentekoon riittävästi tietoa. Tietojen avulla mahdollistetaan kalavarojen sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä käyttö ja että kalastussäännökset perustuisivat tutkittuun tietoon kalastuslain tavoitteen mukaisesti.

Vapaa-ajankalastajan osallistuminen tiedon tuotantoon on perusteltua, koska vapaa-ajankalastuksen ilmoitusvelvollisuus on yksi harvoista käytettävissä olevista keinoista tiedon saamiseksi kustannustehokkaasti harvemmin saaliiksi saatavista lajeista. Ilmoitusvelvollisia lajeja koskevaa vapaa-ajankalastuksen saalisilmoitustietoja käytettäisiin kalavaroja koskevissa tutkimuksissa ainakin uhanalaisuusarvioinnissa, kalaistutusten ja muiden hoito- ja elinympäristön parannustoimenpiteiden tuloksellisuuden arvioinnissa ja kalastuksen säätelyn kohdentamisessa ja tarpeellisuuden arvioinnissa. Ilmoitusvelvollisuus lisäisi em. lajien osalta huomattavasti aineistoa, joka muuten on ollut yhä suurempaa epätarkkuutta sisältävän vapaa-ajankalastuksen valtakunnallisen kyselytiedon varassa. Kerättävän aineiston perusteella voidaan löytää sellaisia säätelytoimenpiteitä, joilla suojellaan uhanalaisia kalalajeja sekä heikentyneitä kalakantoja siten, että muulle kalavarojen hyödyntämiselle koituu mahdollisimman vähän rajoituksia.

Kalastuslakiin esitetty muutos edistää samalla Luonnonvarakeskuksen ylläpitämän niin sanotun Omakala-palvelun kehittämistä ja käyttöönottoa. Mobiilipalveluna toimivan Omakala-palvelun kautta kalastaja voi helposti tallentaa saalis- ja pyyntitietoja kalastusharrastukseensa liittyen. Sovelluksen kautta kerätyt tiedot tallentuvat Luonnonvarakeskuksen ylläpitämään palveluun, jonka kautta tietoja voidaan hyödyntää tutkimuksessa sekä tuottaa yhteenvetotietoja kalatalouden toimijoille päätöksenteon tueksi valtakunnallisesti ja alueellisesti. Lisäksi Omakala -palvelu tulee jatkossa toimimaan tehokkaana viestintäkanavana hallinnosta kalastajiin päin. Kalastajat tulevat saamaan sen kautta tiedon muun muassa kalastusrajoituksista ja muista kalastajia sitovista määräyksistä. Myös kuitti maksetusta kalastonhoitomaksusta on mahdollista liittää omiin tietoihin ja esim. näyttää puhelimesta kalastusneuvojalle. Omakala-palvelun kehittämiseen

vaikutti toistuvasti päätöksenteossa esille nouseva ongelma vapaa-ajankalastustietojen puutteellisuudesta ja riistahallinnon hyvät kokemukset Oma riista -palvelusta.

Saalisilmoitusten kautta kerättyjen tietojen käytöstä ja luovutuksesta säädettäisiin tietojen tarpeellisen käytön varmistamiseksi ja kalastajien luottamuksellisten tietojen asianmukaisesti säilyttämiseksi. Saalistietojen ilmoittamatta jättäminen sanktioitaisiin.

Tietovarantoja ja tietojen käyttöä koskevat muutokset

Esityksessä ehdotetaan keskeisten viranomaisten tehtävien ja vastuiden selkeyttämistä kalataloushallinnossa käytettävän tietovarannon hallinnan kokonaisarkkitehtuurissa. Lain 94 §:ään lisättäisiin vastuuviranomaiset kullekin rekisterille sekä selkeytettäisiin ja yhtenäistettäisiin kalataloushallinnon tietovarantoja koskevia viranomaisten vastuita ja tietorakenteita. Myös tiedon liikkumista eri viranomaistahojen välillä edistettäisiin säätämällä salassa pidettävän tiedon luovuttamisesta toiselle viranomaiselle. Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, jäljempänä *tiedonhallintalaki*) tarkoituksena on varmistaa viranomaisen tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely, mahdollistaa viranomaisen tietoaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen, jotta viranomainen voi hoitaa tehtävänsä ja tarjota palvelunsa hallinnon asiakkaille hyvää hallintoa noudattaen tuloksellisesti ja laadukkaasti, sekä edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta. Tiedonhallintalain 22 §:ssä säädetään, että viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) säädetään viranomaisen oikeudesta antaa toiselle viranomaiselle tietoja salassa pidettävästä asiakirjasta. Julkisuuslain 29 §:n mukaan viranomaisen oikeus antaa toiselle viranomaiselle tietoja voi muun muassa perustua muussa laissa oleviin erityissäännöksiin.

Muut muutosesitykset

Esityksessä ehdotetaan muutoksia myös sisävesien kaupallisten kalastajien saalistietojen ilmoittamiseen, sivusaalisilmoituksiin sekä kalastuksen valvojien toimivaltuuksiin ja kalastusrikkomuksiin. Esityksillä täsmennettäisiin kunkin viranomaisen toimivaltaa. Lisäksi säädettäisiin toimivallasta valvonnan ja sanktioinnin osalta vapaa-ajankalastusta koskevien Euroopan unionin säätämän lainsäädännön osalta. Ehdotuksella tehostettaisiin Euroopan unionin lainsäädännön noudattamista Suomessa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ympäristövaikutukset

Esitys parantaisi tiedon saamista kalakannoista ja vapaa-ajankalastuksesta ja lisäisi kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn tietopohjaa sekä vaikutusten arviointia. Tutkimukselle ja viranomaisille tulisi paremmat mahdollisuudet kalastuksen alueelliseen sääntelyyn ja alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamiseen. Myös tiedon saamisen aikajänne lyhenisi ja hallinto voisi nopeammin reagoida kalakannoissa ja kalastuksessa tapahtuneisiin muutoksiin.

Tiedon tarve on suurinta uhanalaisten ja heikentyneiden kalakantojen sekä laajan maantieteellisen elinkierron omaavien lajien osalta, koska näiden lajien osalta kalastuksen sääntelytarve on suurinta. Tällaisia lajeja ovat muun muassa lohi, taimen, järvilohi, Vuoksen vesistön nieriä ja ankerias. Esityksen avulla juuri näiden lajien saaliista, sivusaaliiksi joutumisesta ja esiintymisestä saataisiin lisätietoa.

Kalakantojen tiedon laadun ja kattavuuden parantaminen sekä sen tehokkaampi käyttö edistävät kalakantojen tilan seuranta ja tarpeellisten toimenpiteiden kustannustehokkaampaa kohdentamista. Positiivisiin vaikutuksiin vaikuttaa kuitenkin se, miten nopeasti ja tehokkaasti tieto kalakannoista saadaan liikkumaan eri toimijoiden välillä, sekä siitä miten helposti tieto on käyttäjien saatavilla. Tiedon saatavilla oloon vaikuttaa tiedon laatu ja sisältö, sillä samalla kun tietoa on hyvä saada jaettava, on toisaalta tietoa myös joiltakin osin suojeltava. Kalakantojen tiedon ajantasaisuus ja laadullisuus parantavat myös kansalaisten edellytyksiä harjoittaa kestävä kalastusta.

Lohen, taimenen ja järvilohen osalta esitetty ilmoitusvelvollisuuden määräämismahdollisuus antaisi mahdollisuuden myös luonnossa syntyneiden kalojen ja eväleikattujen istukkaiden saaliissa esiintymisen seuraamiseen. Viime vuosina kalataloudessa painopisteenä on ollut vaelluskalakantojen elvyttäminen ja niiden luontaisen lisääntymisen mahdollistaminen. Esitys antaisi aikaisempaa paremmat mahdollisuudet elvytystoimenpiteiden tulosten seurantaan sekä luonnon kalojen ja istukkaiden esiintymisen huomioon ottamiseen kalastuksen sääntelyssä.

Kalastajilta kerättyjen tietojen avulla voitaisiin myös kalastajille tuottaa seurantatietoja ja raportteja, joilla kalastajien tiedot kalakannoista ja kalastuksen vaikutuksesta niihin lisääntyvät.

Luonnonvarakeskukselle säädettäisiin tehtäväksi laatia tietyin väliajoin raportti Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta koko Suomen osalta koskien kaikkea kalastusta. Raportti antaisi kokonaiskuvan kalakantojen ja kalastuksen tilasta Suomessa. Raportti lisäisi kalakantojen käytön ja hoidon parissa työskentelevien päätöksentekijöiden tietoja kalakannoista ja kalastuksesta ja antaisi paremmat edellytykset kalastuksen ohjaamiseen ja kalakantojen hoitotoiminnan suunnitteluun ja tulosten seuraamiseen. Myös yleinen ympäristötietoisuus kalakantojen osalta lisääntyisi Suomessa.

Viranomaisvaikutukset

Esitys muuttaisi viranomaisten vastuita tietojärjestelmien, tietovarantojen ja tiedon keräämisen osalta. Luonnonvarakeskus saisi uuden tehtävän vapaa-ajankalastuksen saalis- ja pyyntitietojen vastaanottajana sekä tietojenkeräämisessä ja käsittelemisessä. Lisäksi Luonnonvarakeskukselle tulisi uutena tehtävänä kalastuksen ja kalakantojen tilaraportin laatiminen kerran kolmessa vuodessa. Sen sijaan sisävesien kaupallisen kalastuksen saalistietojen kerääminen siirtyisi Luonnonvarakeskukselta ELY-keskukselle. Edellä mainitusta muutoksesta huolimatta, viranomais-tehtävien osalta esityksen suurin vaikutus kohdistuisi Luonnonvarakeskukseen, jonka tehtävät lisääntyisivät.

Luonnonvarakeskus voi järjestää vapaa-ajankalastuksen saalis- ja pyyntitietojen keräämisen keuhalla 2022 julkistetun ja maa- ja metsätalousministeriön pääosin rahoittaman Omakala-sovelluksen avulla. Sovelluksen lisäksi Luonnonvarakeskuksen tulee kehittää järjestelmä, jolla henkilöt, joilla ei ole mobiililaitetta ja sovellusta voivat ilmoittaa vaaditut tiedot.

Luonnonvarakeskus saa esityksen nojalla itselleen alueellisia pyynti- ja saalistietoja, jotka sisältävät henkilötietoja yksityishenkilöiden lähettämänä, sekä tietoja kalastusmatkailuyrittäjien lähettämänä. Lisäksi Luonnonvarakeskus tulee saamaan tietoja, jotka kuuluvat saamelaiseen kulttuuriin kuuluvaan kalastukseen. Pyynti- ja saalistietoja tullaan lähettämään lajeista ja kannoista, jotka ovat saaliina haluttuja ja arvokkaita, joten niiden pyyntipaikkojen, pyyntivälineiden ja ajallisen esiintymisen tiedot ovat kalastajien keskuudessa haluttuja. Luonnonvarakeskukselle muodostuu tietovaranto, joka on taloudellisesti kalastusalan yritystoimintaa ja kalastajia kiinnostava ja jonka salassapito on kalastusmatkailuyrittäjille tiettyjen tietojen osalta yritystoi-

minnan harjoittamisen kannalta tärkeää. Lisäksi asialla on merkitystä kalakantojen lajisuojelullisista näkökohdista. Pyynti- ja saalistietojen leviäminen liian tarkkana kohdistaisi kalastuspainetta niihin kalastuspaikkoihin, joista saalista on todettu saadun ja voisi pahimmillaan vaarantaa jonkin lajin tai kannan esiintymisen alueella. Luonnonvarakeskuksen tulee tietojen käsittelyyn viraston sisässä sekä myös tietojen luovutusten osalta laatia menettelytavat, joilla lähetettyjen tietojen luottamuksellinen käsittely pystytään varmistamaan.

Maa- ja metsätalousministeriön, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä Metsähallituksen vastuut tietojärjestelmien ja -aineistojen osalta muuttuisivat ja selkeytyisivät. Maa- ja metsätalousministeriöllä olisi jatkossa lähinnä ohjaava rooli tietojärjestelmien ja -varantojen kehittämiseen ja ylläpitoon. Kukin rekisterinpitäjä vastaisi jatkossa omien rekistereiden ja tietovarantojen kehittämisestä sekä ylläpidosta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tietojärjestelmien ja tietovarantojen osalta ylläpito ja kehittäminen tapahtuisi kuitenkin yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tietojärjestelmien ja -varantojen osalta tuotaisiin kuitenkin esityksessä esille, että Ruokavirasto tuottaa ylläpito- ja muita tietohallinnon palveluita näille rekistereille ja tietovarannoille. Laissa mainitut tietojärjestelmät ja tietovarannot on kehitetty Ruokaviraston toimesta maa- ja metsätalousministeriön ohjauksella ja rahoittamana ja niitä ylläpidetään tällä hetkellä Ruokaviraston tietojärjestelmäinfrastruktuurissa. Maa- ja metsätalousministeriö voi jatkossakin ohjauksellaan vaikuttaa tulosohtauksessaan olevaan Ruokavirastoon näiden tietojärjestelmien kehittämisen ja ylläpidon osalta. Lisäksi ministeriö voi ohjata rahoitusta edellä mainittujen tietojärjestelmien kehittämiseen ja ylläpitoon Ruokavirastolle kuten on tapahtunut tähänkin asti. Sen sijaan kehittämisen ohjaus tapahtuisi maa- ja metsätalousministeriön ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimesta edellä mainittujen tahojen tulosohtauksessa tai muulla tavoin sopimalla tavalla. Tarkoituksenmukaisinta on, että maa- ja metsätalousministeriö antaa jatkossa vastuita tietojärjestelmien ja tietovarantojen kehittämisestä selkeiden rekisteri- ja tietovarantojen asiakokonaisuuksien osalta nimetyille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalousyksiköille erikoistumistehtäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun asetuksen muutoksella.

Esitetty muutos tulee lisäämään tiedon liikkumista eri viranomaisten välillä. Lainsäädäntö antaa mahdollisuuden hyödyntää rajapintoja eri viranomaisten välillä, jolloin tietoa voidaan reaaliaikaisesti käsitellä ilman tarvetta tiedon monistamiselle, mikä osaltaan tuo säästöjä. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö voi ohjauksellaan edistää viranomaisten yhteistyön kehittymistä ja lisääntymistä alaisen hallintonsa digitalisaation ja palvelukyvyn kehittämiseksi.

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisista vaikutuksista merkittävin olisi Luonnonvarakeskukselle tulevat uudet tehtävät ja niiden vaikutus Luonnonvarakeskuksen talouteen. Luonnonvarakeskukselle ei ole osoitettu uusia tehtäviä varten kehysten kasvattamista eikä pysyviä lisämäärärahoja. Luonnonvarakeskus joutuu tehtävien suorittamiseksi sopeuttamaan toimintaansa ottaakseen huomioon uudet tehtävät.

Aikaisemmat kokemukset kalastajilta kerättävien saalis- ja pyyntitietojen osalta ovat, että keräysjärjestelmän tulee olla asiakasystävällinen ja kalastajille myös hyötyjä tuova, jotta kalastajat ottavat mobiilipalveluita käyttöönsä. Onkin tärkeää, että Omakala-mobiilisolvelluksen asiakaslähtöiseen kehittämiseen olisi jatkossakin hankemäärärahoja käytössä. Jos kalastajat eivät ota riittävässä määrin mobiilipalvelua käyttöönsä, joutuu Luonnonvarakeskus ottamaan tiedot enenemässä määrin vastaan muilla menetelmillä esim. paperilla ja puhelimitse. Tällöin saadun tiedon laadunvarmistukseen ja vastaanottamiseen sitoutuisi Luonnonvarakeskuksen resursseja

kohtuuttomasti. Saalis- ja pyyntitietojen keräämiseen kehitetyn Omakala–mobiilipalvelun avulla tiedon kerääminen ja yhteydenpito kalastajien kanssa on kustannustehokkain menettely tiedon keräämiseen.

Vaikutukset saamelaiseen kalastuskulttuuriin

Tenojoella ja sen sivuvesistöissä tapahtuvaa kalastusta koskien on jo säädetty saaliin ilmoittamisesta Suomen ja Norjan välisessä sopimuksessa kalastuksesta Tenojoen vesistössä (SopS 42/2017, jäljempänä *Tenon kalastussopimus*) ja sen liitteenä olevassa kalastussäännössä, sekä laissa kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta (176/2017, jäljempänä *Tenon voimaansaattamislaki*). Tästä syystä kalastuslakiin suunniteltu saalisilmoitusvelvollisuus ei tulisi koskemaan Tenojoen vesistön lohennousualueella tapahtuvaa kalastusta, mutta Näätämöjoen ja Tornionjoen alueet kuuluisivat saalisilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Tenojoki ja sen sivuvesistöt ovat saamelaisten kotiseutualueita, ja näin ollen saamelaisen kalastuskulttuurin mukainen kotitarvekalastus on mainituilla alueilla jo saalisilmoitusvelvollisuuden alasta. Nyt kalastuslakiin suunnitellun muutoksen myötä myös Näätämöjoella ja Tornionjoella tapahtuvan saamelaisen kalastuskulttuurin mukainen kotitarvekalastus tulisi ilmoitusvelvollisuuden alaiseksi, silloin kun ilmoitusvelvollisuuteen liittyvät edellytykset täyttyisivät näillä alueilla. Kalakantojen hoitotavoitteiden asettaminen kestäväälle tasolle ja kalastuksen sopeuttaminen näiden hoitotavoitteiden saavuttamiseen on tärkeä perusta myös saamelaisen kalastuskulttuurin jatkumisen kannalta. Tästä syystä saalisilmoitukset nähdään tärkeänä työkaluna.

Saamelaiseen kalastuskulttuuriin liittyvät perinteiset pyyntimuodot, kuten pato- ja lohiverkko-kalastus sekä kulkutuskalastus. Myös vapakalastus ja siihen liittyvä kalastusmatkailutoiminta ovat osa saamelaista kalastuskulttuuria. Tieto pyyntipaikoista katsotaan kuuluvaksi saamelaiseen perinnetietoon ja tämä tiedon pysyminen salassa muilta kuin saamelaisyhteisöön kuuluvilta on tärkeää saamelaisen kulttuurin kannalta.

Tarkkaa pyyntipaikkatietoa ei ole lähtökohtaisesti tarkoitus kerätä, vaan Luonnonvarakeskuksen on varmistettava tietojen keruussa menetelmät, jotka suojaavat saamelaiseen perinnetietoon kuuluvia pyyntipaikkatietoja ja niiden salassa pysymistä.

Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Saalistiedon kerääminen Luonnonvarakeskuksen toimesta ja asiaan kehitetty mobiilipalvelu vähentäisivät yksityisten yritysten kalastuksen saalispäiväkirjasovellusten käyttöönoton houkuttelevuutta. Hallituksen esitys ei kuitenkaan ota kantaa siihen, millaisia mahdollisuuksia Luonnonvarakeskus antaa yksityisille yrityksille lähettää kalastajien saalistietoja muista sovelluksista laissa säädettyyn rekisteriin ja millaisia teknisiä ratkaisuja asian osalta mahdollistetaan.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Vaihtoehdot vapaa-ajankalastajille asetettavan saalista ja pyyntitapahtumaa koskevien tietojen lähettämismenettelyjen osalta olisivat lähinnä perinteiset kalastustiedustelut, kalastuslupamyymyjien keräämät tilastot, kaupallisten toimijoiden saalispäiväkirjapalvelut, sekä se, että saalistietoja ei kerättäisi lainkaan. Vaihtoehto, jossa saalistietoja ei kerättäisi lainkaan, olisi hyvin

lähellä nykytilaa, jossa saalistietoja on kerätty jossain yksittäisissä kalastuskohteissa, mutta joiden käyttö on jäänyt paikalliselle tasolle.

Väestörekisteriotantaan ja kalastonhoitomaksurekisteriin perustuva kalastuskysely

Postitse tai muulla tavoin lähetetyllä otantaan perustuvalla kalastustiedustelulla saadaan tavoitettua kaikki kalastajaryhmät ja saadaan arvio kalastavien henkilöiden kokonaismäärästä ja osuudesta väestössä. Lisäksi saadaan arvioita kalastajien sukupuoli- ja ikäjakaumista ja pyydysten käytöstä eri kalastajaryhmissä sekä kalastajamääräarvioita suhteessa asuinalueeseen ja kalastusalueeseen. Harvalukuisten lajien saaliiden seurantaan perinteisellä kalastustiedustelulla saadaan epävarmoja tuloksia, koska sattuma vaikuttaa niihin paljon ja yksittäisen vastaajan vaikutus kokonaissalisarvioon voi olla suuri. Ne lajit ja kannat, joista tarvitaan kalastuksen säätelyn ja kalakantojen hoidon tarpeisiin lisää tietoa, ovat juuri lajeja, joiden osalta kalastustiedusteluista ei saada riittäviä tietoja.

Lisäongelmaa otantaan perustuvien kalastustiedusteluiden osalta tuo laskeva vastausaste, joka aiheuttaa otantaepävarmuutta. Vastausprosentit ovat olleet 25 – 35 % viime vuosien tiedusteluissa. Lisäksi kalastonhoitomaksurekisteriin perustuvan otannan ulkopuolelle jäävät yli 65-vuotiaat ja alle 18-vuotiaat sekä maksuttomalla yleiskalastusoikeudella (onkiminen, pilkkiminen, silakan litkaaminen) kalastaneet.

Postikyselynä toteutettavan kyselyn kustannukset koostuvat postituskuluista ja aineiston käsittelystä syntyy kustannuksia, joita voidaan pienentää toteuttamalla vastaaminen osin sähköisesti. Mikäli otos olisi 11 000 kotitaloutta, olisi kustannukset postikyselyn osalta noin 40 000 euroa. Kokonaiskustannukset, työ- ja yleiskustannukset mukaan lukien, vapaa-ajan kalastuksen kyselystä tällä otannalla olisivat noin 190 000 euroa.

Yksityisten yritysten toteuttama tiedonkeruu

Yksityiset yritykset ovat kehittäneet erilaisia kalastuspäiväkirjoja, jotka toimivat mobiililaitteissa tai tietokoneella. Kerätyn tiedon omistaa näiden sovellusten osalta järjestelmän kehittänyt yritys ja tietojen saaminen tarvitussa muodossa eri kalataloushallinnon viranomaistahoille ei ole ongelmatonta. Lisäksi kerätyn tiedon laatu tulisi varmistaa ja se tehtävä jäisi Luonnonvarakeskukselle. Erilaisia kalastuspäiväkirjoja on saatavilla hyvin monenlaisina sovelluksina ja tieto voisi tulla Luonnonvarakeskukselle hyvin monen erilaisen kanavan kautta ja eri muodossa.

Ongelmia voisivat aiheuttaa tiedon omistaminen ja käyttöoikeudet sekä kalastajien luottamus yksityiseen yritykseen etenkin, jos yritys toimii muutoinkin kalatalousalalla. Vapaa-ajankalastajat ja kalastusmatkailuyritykset tulevat esityksen mukaisella muutoksella ilmoittamaan Luonnonvarakeskukselle sellaisia tietoja kalastuksestaan, joiden salassapidon he monilta osin haluavat varmistaa. Tietojen ilmoitushalukkuus kriittisimpien tietojen osalta yksityiselle yritykselle voidaan olettaa olevan alhaisempi kuin Luonnonvarakeskukselle. Lisäksi tietojen ilmoittaminen tulee olla kalastajalle maksutonta ja kalastajia ei voida velvoittaa ottamaan käyttöönsä maksullista sovellusta tietojen ilmoittamista varten. Mahdollisena riskiskenaariona voidaan pitää myös sitä, että yrityksen toiminta loppuisi ja kerättyjä tietovarantoja ei saataisi sen vuoksi Luonnonvarakeskuksen käyttöön.

Lupamyynnin kautta kerättävä tieto

Kalastukseen tarvittavat luvat vaihtelevat kalastusympäristön, kalastusvälineen ja kalastajan iän mukaan. Osa kalastajista ei tarvitse tietyssä tilanteessa lainkaan kalastuslupia, kun osa sen sijaan tarvitsee valtakunnallisen kalastonhoitomaksun suorittamisen lisäksi kalastusoikeuden haltijan

luvan. Luvanmyyntiin perustuva tiedon kerääminen soveltuu hallinnollisesti rajatun alueen kalastuksen ja saaliin arviointiin paikallisesti, esim. koskikalastuskohteen osalta. Koko Suomea ajatellen on pyynti- ja saalistietojen saaminen jonkin kalalajin osalta lupaehtojen avulla kerätyillä tiedoilla hyvin haasteellista, koska lupa-alueita on niin paljon. Lisäksi kaikkeen kalastukseen ei tarvita lupia ja tiedot jäisivät puutteellisiksi. Luonnonvarakeskukselle lupa-ehtojen nojalla tapahtuva tietojen keräys olisi työläs järjestää ja kerätyn tiedon laatu voisi jäädä hyvin heikoksi.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot

Kansalaistiedon käyttö luonnonvarojen hoidon, käytön ja suojelun suunnittelun tukena on jatkuvassa kasvussa. Kansalaistiedonkeruusovelluksilla ja kansalaistiedon käytöllä uskotaan olevan merkittävää potentiaalia lisätä sidosryhmien, kuten vapaa-ajankalastajien, tutkijoiden ja hallinnon välistä tietojenvaihtoa ja yhteistyötä. YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n 2020 julkaisemassa [raportissa](#) kuvataan, miten vapaa-ajankalastuksen saalisdatan keräämistä on eri puolilla Eurooppaa järjestetty. Tietojen keruu vaihtelee suuresti maittain. Muiden maiden lainsäädännön osalta tässä esityksessä tarkastellaan vain Tanskaa, joka on oikeusjärjestykseltään ja -kulttuuriltaan Suomeen verrattavissa oleva valtio ja jossa ollaan edelläkävijöitä vapaa-ajankalastustietojen keräämisestä tutkimuslaitokselle tähän tarkoitukseen kehitetyn mobiilisovelluksen avulla

Tanskassa vapaa-ajankalastajilla on joessa saaliiksi saadun lohien (*Salmo salar*) ilmoitusvelvollisuus, joka koskee saaliiksi otettuja sekä vapautettuja lohia kahdeksassa Länsi-Jyllannin joessa. Jokikohtainen saaliin raportointi on pakollista joissa, joiden lohikannat ovat alkuperäisiä ja osin luonnonvaraisesti lisääntyviä. Tätä poikkeusta lukuun ottamatta vapaa-ajankalastajilla ei Tanskassa ole lakisääteistä saalisilmoitusvelvollisuutta. Jokikohtaiset vapaa-ajankalastusyhdistykset ovat vastuussa lohisaalistietojen keräämisestä ja raportoisesta ministeriöön (Ministeriet for Fødevarer, landbrug og Fiskeri) ja kansalliseen vesiluonnonvarojen tutkimuslaitokseen (DTU Aqua). Saalisdataa käytetään jokikohtaisesti kalakantojen käytön ja hoidon suunnittelussa ja mm. vuosittaisten kiintiöiden määrittämiseen.

Tanskassa otettiin vuonna 2016 käyttöön kansallinen vapaa-ajankalastuksen saalisilmoitusjärjestelmä [Fangstjournalen](#). Saalisilmoitusjärjestelmä perustuu kansalaisten vapaaehtoisesti ilmoittamiin tietoihin. Vuoden 2020 joulukuussa sovelluksella oli n. 13 000 rekisteröityä käyttäjää (arviolta 2-3 % Tanskan vapaa-ajankalastajista), joista noin 1200 oli vuosittain aktiivisia käyttäjiä (n. 10 000 kalastusmatkaa/vuosi). Sovelluksen avulla kerättyä aineistoa on hyödynnetty vapaa-ajankalastuksen tutkimuksessa ja tutkimuksessa, jonka pohjalta on arvioitu saalisilmoitussovelluksen mahdollisuuksia ja haasteita vapaa-ajankalastustiedon lähteenä.

Vuonna 2021 alkaneen yhteistyön myötä Fangstjournalen-sovelluksen kautta tutkimuslaitokselle (DTU Aqua) ilmoitetut jokien lohisaalistiedot, joita ilmoitusvelvollisuus koskee, lähetetään järjestelmän kautta automaattisesti eteenpäin vapaa-ajankalastusyhdistyksille, jotka vastavat saalisilmoitusten raportoisesta ministeriöön. Yhteistyökuvion myötä kalastajan ei tarvitse ilmoittaa saalistaan kahteen kertaan (Fangstjournal-sovellukseen ja jokikohtaiselle vapaa-ajankalastusyhdistykselle).

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella xx.xx.-xx.xx.2022.

7 Säännöskohtaiset perustelut

19 §. Kalatalousviranomaiset. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan valtion omistamalla vesialueella kalastuslain mukaisista vesialueen omistajalle kuuluvista tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista vastaisi Metsähallitus. Käytännössä kirjaus ei muuttaisi nykytilannetta, mutta selkeyttäisi Metsähallituksen roolia valtion vesialueiden hallinnoijana.

Kalastuslaissa on säädetty vesialueen omistajalle lukuisia oikeuksia sekä joitakin tehtäviä ja velvollisuuksia, joiden suhteen Metsähallituksen asema on joidenkin näkemysten mukaan ollut epäselvä, koska Metsähallitus ei omista valtion vesialueita, vaan vastaa niiden hallinnoinnista Metsähallituksesta annetun lain (234/2016), kalastuslain ja oikeudesta yleisiin vesialueisiin annetun lain (204/1966) nojalla. Vesialueen omistajia koskevia säännöksiä on kalastuslain 5, 24, 25, 60, 61, 82, 84, 107, 110 ja 121 §:ssä. Vesialueen omistajia koskevia oikeuksia ovat muun muassa oikeus saada korvauksia vesialueen käytöstä yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusoikeuksien rajoittamisesta, oikeus osallistua kalatalousalueiden yleiskokoukseen sekä siirtää omistajille kuuluvia tehtäviä kalatalousalueen hoidettavaksi. Velvollisuuksia ja tehtäviä ovat muun muassa tietojenantovelvollisuus omistajakorvausten maksamista varten.

Metsähallituksen rooli olisi sama myös valtion osittain omistamilla vesialueilla.

Voimassa olevan pykälän 3 momentti poistettaisiin tarpeettomana.

19 a §. Luonnonvarakeskuksen tehtävä tiedon tuottajana. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, koskien Luonnonvarakeskuksen roolia kalakantojen ja kalastuksen tiedon tuottajana. Esitetyn pykälän mukaan Luonnonvarakeskukselle asetettaisiin tehtäväksi laatia kolmen vuoden välein raportti Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta, sekä merialueen että sisävesien osalta.

Luonnonvarakeskukselle ei voimassa olevan kalastuslain mukaan ole nimenomaisesti määrätty tehtävää tuottaa tietoa kalakannoista ja kalastuksesta. Tieto on kuitenkin tarpeen, sillä kalastus on merkittävä elinkeino ja luontoharrastus, jolla on suora vaikutus kalakantoihin. Päätöksenteon ja kalastuksen säätelyn perustaksi tarvitaan tietoa kalakannoista ja kalastuksesta kaikissa muodoissaan sekä kaupallisesta että vapaa-ajankalastuksesta. Luonnonvarakeskus hoitaa kalastuslain 19 §:n mukaisesti kalataloushallinnon viranomaistehtäviä. Lisäksi Luonnonvarakeskuksen tehtävinä on luonnonvarakeskuksesta annetun lain (561/2014) 2 §:n mukaan muun muassa harjoittaa tieteellistä tutkimus- ja kehittämistoimintaa, tuottaa tietoa ja asiantuntijapalveluita yhteiskunnallisen päätöksenteon sekä viranomaistoiminnan tueksi sekä tuottaa toimialaansa kuuluvia tilastoja, jollei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle.

Luonnonvarakeskuksen olisi laadittava raportti perustuen käytössään oleviin tietovarantoihin, tutkimustietoihin ja sekä kalastuslain 62 a §:n nojalla kerättävään tietoon ja muuhun aineistoon ja asiantuntemukseensa perustuen. Raportin tulisi koskea koko Suomea ja kaikkea kalastusta ja antaa yleiskatsaus kalakannoista ja kalastuksesta eri muodoissaan Suomessa sekä edellä mainituissa tapahtuneista muutoksista ja niiden syiden analysoimisesta. Tämän raportin lisäksi Luonnonvarakeskuksen olisi jatkossakin laadittava Kalakantojen tila -raportti merialueelta kerran vuodessa sekä viehekalastusrasitus selvitys määrätyn väliajoin.

62 §. Sivusaalisilmoitus. Pykälää ehdotetaan muokattavaksi siten, että tarkennettaisiin nykykäytännön mukaista ilmoitusmenettelyä hylkeen ja valaan sekä saimaannorpan osalta. Pykälässä aikaisemmin ollut maininta pyöriäisestä vaihdettaisiin valas-termiksi, koska Suomen merialueilla esiintyy pyöriäisen lisäksi satunnaisesti myös muita valaslajeja, kuten pullonokkadelfiinejä

vuonna 2020 ja ryhävalas vuonna 2018. Lisäksi pykälään lisättäisiin velvollisuus ilmoittaa sivusaaliina pyydykseen jääneet saimaannorpat viipymättä Metsähallitukselle. Käytännössä muutos tarkoittaisi sitä, että ilmoitus tehtäisiin Luonnonvarakeskuksen sijaan Metsähallitukselle, joka tutkii ja seuraa saimaannorppakannan tilaa.

62 a §. Saalisilmoitus. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin vapaa-ajankalastuksessa saatujen saaliiden ilmoitusvelvollisuudesta. Saalisilmoitus tulisi tehdä saaliiksi saaduista vaelluskaloista, sekä muista lajeista, joista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että 16 vuotta täyttäneen vapaa-ajankalastajan olisi tehtävä saalisilmoitus, mikäli se olisi tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi. Saalisilmoitus tehtäisiin pääasiallisesti Luonnonvarakeskuksen hallinnoimaan Omakala-tietojärjestelmään mobiiliapplikaation avulla. Ilmoituksen voisi tehdä myös internetissä tai paperisena. Ilmoitus tulisi tehdä myös vapautetuista kaloista ja saaliin ilmoittamisen lisäksi tulee antaa pyyntitietoja kuten ajankohta, pyyntialue ja -välinetietoja

Ilmoitusvelvollisuuden säätäminen on tarpeen, jotta voitaisiin nykyistä luotettavammin arvioida kalastuksen kestävyyttä ja käytössä olevien kalastuksensäätelytoimenpiteiden toimivuutta. Lisäksi tietoa tarvitaan tulevien säätelytoimenpiteiden taustatiedoksi. Mikäli kalastuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä vaatii, voisi ilmoitusvelvollisuus koskea myös muita kuin uhanalaisia lajeja. Etenkin laajan maantieteellisen elinkierron omaavien vaelluskalojen on tarpeen saada tietoja saaliista ja pyyntitapahtumasta uhanalaisten ja heikentyneiden lajien ja kantojen ohella.

Saalisilmoitusten kautta kerättyä tietoa tulnaisiin käyttämään muun muassa tietopohjaisen päätöksenteon tukena ja kalastuksen säätelyn suunnittelussa esimerkiksi pyyntimitta- ja rauhoitus-aikapäätöksissä. Kerätyn tiedon hyödyntäminen olisi tärkeää myös kalakantojen käytön ja hoidon suunnittelussa, sekä käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpanon vaikutusten seurannassa.

Tehdyt saalisilmoitukset siirtyisivät Luonnonvarakeskuksen saalisrekisteriin siten, että saalis-tiedot ja henkilötiedot pidettäisiin erillään. Lisäksi saalisilmoitusten paikkatiedot karkeistettaisiin tietojärjestelmässä siten, että täysin tarkka pyyntipaikka ei olisi nähtävillä muille kuin kalastajalle itselleen. Saalisrekisteristä olisi mahdollista luovuttaa karkeistettuja yhteenvetoaineistoja muihinkin käyttötarkoituksiin viranomaisten julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) mukaisesti esimerkiksi kalatalousalueille ja osakaskunnille kalastuksen järjestämistä ja hoitotoimenpiteitä varten. Kalatalousviranomaisilla olisi mahdollisuus saada tietoja laajemmin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että kalastusmatkailutilaisuuksien järjestäjä, eli kalastus-opas, voisi tehdä saalisilmoituksen asiakkaansa tai asiakasryhmänsä saaliista ja pyyntitapahtumasta. Kalastusoppaan tulisi tehdä ilmoitus aina kalastusmatkakohtaisesti.

Kalastusmatkailutilaisuuksien järjestäjä voisi tehdä saalisilmoituksen asiakkaansa/asiakasryhmänsä kalastuksesta siten, että saalis- ja pyyntitiedot kirjattaisiin järjestelmään yrityksen tai muun järjestäjän nimiin, jolloin kalastusmatkailutilaisuuksien järjestäjällä ei olisi tarvetta kirjata ilmoitukseen asiakkaidensa nimiä. Järjestäjä ilmoittaisi kalastusmatkakohtaisesti koko asiakasryhmänsä kokonaissaaliin määrän, sekä valtioneuvoston asetuksen nojalla vaaditut yksityiskohdat saaliista ja pyyntitiedoista.

Pykälän 3 momentissa annettaisiin valtioneuvostolle valtuus säätää asetuksella 1 momentissa mainitun saalisilmoituksen sisällöstä yksityiskohtaisemmin. Tämä olisi perusteltua sen vuoksi, että varmistettaisiin saalisilmoitusten riittävä yksityiskohtaisuus, jotta niistä saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla kalakantojen tilan, kalastuspaineen sekä kalastuksessa käytettävien pyyntimenetelmien kehityssuuntien arvioimisessa. Asetuksenantovaltuus on kirjattu pykälään täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Se koskisi kalalajien ja –kantojen, pyyntialueen ja maantieteellisen soveltamisalan määrittelyä. Lisäksi asetuksessa säädettäisiin ilmoituksen muodosta, sisällöstä ja ilmoituksen tekemisen määräajasta. Muita asetuksella säädettäviä asioita olisivat kalastusvälineisiin, kalojen kokoon ja eväleikkauksiin liittyvät säännökset.

Saalisilmoitusvelvollisuus ei koskisi Tenojon lohennousualueelta saatuja saaliita, koska kyseisellä alueella saaliiden raportoinnista on säädetty Tenon kalastussopimuksessa ja sen liitteenä olevassa kalastussäännössä, Tenon voimaansaattamislaissa, sekä valtioneuvoston asetuksessa kalastuksesta Tenojoen vesistön sivuvesistöissä vuonna 2022 (374/2022, jäljempänä *Tenon sivuvesistöasetus*). Alueella on oma järjestelmänsä tiedon keräämiseksi ja kyseiset saalistiedot toimitetaan jo Luonnonvarakeskukselle. Tenojoen vesistön lohennousualue on määritelty Tenon kalastussopimuksessa ja sen liitteenä olevassa kalastussäännössä, sekä Tenon sivuvesistöasetuksessa. Alue kattaa rajajokiosuuden lisäksi myös merkittävän osan joen sivuvesistöistä. Sen sijaan Tornionjoella ja Näätämöjoella tietoja kerättäisiin tämän säännöksen nojalla Suomen kalastuksen osalta.

Saalisilmoitusvelvollisuuteen liittyvistä lajeista ja ilmoituksen sisällöstä yksityiskohtaisemmin säätäminen katsotaan laadultaan niin merkittäväksi, että siksi pykälässä on ehdotettu asetuksen antajaksi valtioneuvosto.

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti olisi määritelty kalastusrikkomuksena rangaistavaksi lain 118 §:n 12 kohdassa.

90 §. Sisävesiltä saatujen kaupallisen kalastuksen saaliiden ilmoittamisvelvollisuus. Nykyisen lain 90 pykälän mukaan kaupallisten kalastajien on pidettävä sisävesialueella tapahtuvasta kalastuksesta päiväkirjaa ja ilmoitettava saaliista Luonnonvarakeskukselle. Tätä järjestelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kaupallisten kalastajien tulisi jatkossa ilmoittaa tiedot kalastuksesta ja saalistaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Tällä tavalla yhdenmukaistettaisiin saaliin ilmoitusmenettelyä merialueen kaupallista kalastusta koskevan käytännön mukaiseksi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on pitkäaikainen kokemus saalisilmoitusten vastaanottamisesta, kirjaamisesta kaupallisen kalastuksen saalisrekisteriin ja jatkuvasta yhteydenpidosta kaupallisiin kalastajiin. Lisäksi ne vastaavat kaupallisten kalastajien rekisteröinnistä.

Muutokseen yhdistyisi myös 118 §:ään esitettävä lisäys siitä, että ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä voitaisiin tuomita kalastusrikkomuksesta sakkoon. Luonnonvarakeskukselle ilmoitettavia sisävesisaaliita on nykyisen kalastuslain voimaantulosta lähtien laiminlyöty, joka puoltaa sitä, että ilmoituksen laiminlyönti määriteltäisiin kalastusrikkomukseksi.

92 §. Kalavarojen käytön ja hoidon tietovaranto. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan tiedonhallintalain (906/2019) 2 §:n terminologiaa. Pykälän otsikko olisi jatkossa kalavarojen käytön ja hoidon tietovaranto, joka vastaa nykyistä paremmin tietovarannon sisältöä ja käyttötarkoitusta. Samalla pykälän sisältöä esitetään täydennettäväksi.

Pykälän ensimmäisessä momentissa muutettaisiin kalataloushallinnon tietojärjestelmä –termi kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannoksi ja tarkennettaisiin tietovarannolla tarkoitettavan kalataloushallinnon viranomaisten tehtäviin liittyviä 94 §:ssä tarkoitettuja rekistereitä ja tietoineistoja.

Toisessa momentissa todettaisiin, että kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rekistereitä pitävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (*ELY-keskukset*), Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja kalatalousalueet. Kukaan rekisterinpitäjä vastaisi pitämiensä rekistereiden ajantasaaisuudesta, niihin tallettamistaan tiedoista ja niiden oikeellisuudesta. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että ELY-keskukset ja kalatalousalueet olisivat jatkossa 94 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa tarkoitettujen omistajakorvausrekisterin ja kalatalousaluerikisterin yhteisrekisterinpitäjiä. Pääsääntöisesti ELY-keskukset vastaisivat rekisterinpitäjän velvollisuuksista, mutta mikäli käsiteltävät henkilötiedot koskisivat kalatalousalueen kalastuslaissa määriteltyä tehtävää, olisi kalatalousalue vastuussa rekisterinpitäjän velvollisuuksista. Koska ELY-keskus ja kalatalousalue olisivat jatkossa omistajakorvausrekisterin sekä kalatalousaluerikisterin yhteisrekisterinpitäjiä, eroteltaisiin momentissa kalatalousalueen ja ELY-keskuksen vastuut toisistaan siten, että rekisterinpitäjän vastuu sidottaisiin sen todellisiin tehtäviin. Näillä tehtävillä tarkoitetaan kalatalousalueiden kohdalla esimerkiksi sitä, kun kalatalousalue kirjaa tietoja Kalpa-tietojärjestelmään. Yhteisrekisterinpitäjistä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (jäljempänä *yleinen tietosuojasetus*) 26 artiklassa. Artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevasta järjestelystä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Järjestelyn keskeisten osien on oltava rekisteröidyn saatavilla. Rekisteröity voi käyttää oikeuksiaan suhteessa kumpaan tahansa rekisterinpitäjään ja kumpaakin rekisterinpitäjää vastaan.

Kolmannessa momentissa tarkennettaisiin rekisterinpitäjien rooleja siten, että siinä todettaisiin rekisterinpitäjille kuuluvien muiden vastuiden lisäksi kullekin kuuluvan kalastuslain 94 §:n mukaisesti vastuullaan olevan rekisterin hallinnoimiseksi välttämättömän tietojärjestelmän ylläpito ja kehittäminen. Kuitenkin tästä poiketen, ELY-keskuksen tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä vastaisi ELY-keskus yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Ruokavirasto tuottaisi jatkossakin ylläpito- ja muita tietohallinnon palveluita ELY-keskuksen vastuulla oleville rekistereille ja tietovarannoille. Ruokavirastosta annetun lain (371/2018) 2 §:n 2 momentin mukaan ”Edellä 1 momentin 9 kohdassa säädettyjen tietohallinnon palvelujen lisäksi Ruokavirasto tuottaa muita tietohallinnon palveluita maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan virastoille ja laitoksille sekä muille julkisia tehtäviä hoitaville tahoille.”

Neljännessä momentissa todettaisiin maa- ja metsätalousministeriön vastuu tietovarantoon kuuluvien rekistereiden pidon sekä niiden hallinnoimiseksi välttämättömien tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen ohjauksesta. Maa- ja metsätalousministeriö vastaisi jatkossakin rekistereiden pitoon ja hallinnoimiseen liittyvästä ohjauksesta. Lisäksi ministeriö vastaisi rekistereiden yhteentoimivuuden ohjauksesta julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 6 §:n 2 momentin mukaisesti, jolla tarkoitettaisiin, että ministeriö pyrki ohjauksellaan edistämään rekistereiden keskinäistä yhteentoimivuutta, jotta esimerkiksi tietojen siirto olisi mahdollisimman vaivatonta eri rekistereiden välillä ja että rekistereistä ja tietovarannoista muodostuisi hallinnonalalle viranomaistoiminnassa tarvittava kokonaisuus eri tarpeet huomioon ottaen. Viides momentti vastaisi sisällöltään nykyisen lain kolmatta momenttia. Momentissa käytetty tietojärjestelmä-termi esitetään muutettavaksi tietovaranto-termiksi.

93 §. *Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon käyttötarkoitus.* Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että otsikon kalataloushallinnon tietojärjestelmä –termi muutettaisiin kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannoksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa esitetään muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin maininta maksu- ja palvelusvelvoitteiden todentamisesta 92 §:ssä tarkoitetun rekisterinpitäjän tai viranomaisen palvelussa. Tällä tarkoitettaisiin, että suoritetun kalastonhoitomaksukuitin voisi siirtää Metsähallituksen kalastonhoitomaksurekisteristä esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen Oma kala –palveluun, jonka kautta kalastaja voisi todistaa suorittamansa kalastonhoitomaksun kalastuksenvalvojalle valvontatilanteessa.

Lisäksi nykyisen lain 1 momentin 5 kohta esitetään poistettavaksi tarpeettomana.

Pykälän 1 momentin 10 kohdan sanajärjestyksestä muutettaisiin siten, että kohta alkaisi sanoilla ”tutkimukseen ja tilastojen laatimiseen” ja jatkuisi ”sekä viranomaisen suunnittelu-, valvonta- ja selvitystehtäviin”. Sanajärjestyksen muuttaminen selkeyttäisi kohdan luettavuutta, sillä se on aiheuttanut tulkintahaasteita, kun aikaisempi sanajärjestys on voitu ymmärtää siten, että tutkimusten ja tilastojen laatimisen on tullut olla viranomaisen toimesta tapahtuvaa. Tarkoituksena on kuitenkin, että tutkimuksen ja tilastojen laatimisen ei tarvitse olla viranomaisen tekemää. Tutkimukseen katsotaan tieteellisen tutkimuksen lisäksi velvoitetarkkailuihin liittyvät selvitykset.

Pykälässä käytetään yleiseen tietosuojasetukseen perustuvaa kansallista sääntelyliikumavaraa siltä osin kuin se sisältää erityissäännöksiä henkilötietojen käsittelystä. Henkilötietojen käsittelylle on oltava yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklassa tarkoitettu käsittelyn yleinen oikeusperuste. Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon käyttötarkoitukseen ja sitä koskevaan henkilötietojen käsittelyyn soveltuvat oikeusperusteena yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ja e alakohdat. Näistä ensin mainitun mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, kun se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan käsittely on sallittua, kun se on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Pykälässä säädettävistä käyttötarkoituksista ja niitä koskevista rekistereistä, joihin liittyy henkilötietojen käsittelyä, on ensisijaisena oikeusperusteena yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdat, jonka perusteella rekisteröidyn oikeudet määräytyvät. Käsittelyyn voidaan kuitenkin katsoa samanaikaisesti liittyvän myös e alakohdassa tarkoitettua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista tai julkisen vallan käyttöä.

Henkilötietojen käsittely ei voi perustua suoraan edellä mainittuihin tietosuojasetuksen kohtiin, vaan artiklan 3 kohdan mukaisesti käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon käyttötarkoituksen yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä on näin ollen säädetty erikseen tällä pykälällä.

94 §. *Tietojärjestelmän rakenne ja sisältö.* Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että otsikon tietojärjestelmä-termi muutettaisiin kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannoksi. Pykälän 1 momentin luetteloon ehdotetaan lisättäväksi 9 kohta, joka koskisi vapaa-ajankalastuksen saalisrekisteriä, johon kerättäisiin tämän lain 62 §:n mukaisia tietoja. Rekisteriin merkitäisiin kalastajan nimi tai kalastusmatkailutilaisuuden järjestäjän nimi, tiedot pyydetyistä kalasta, pyyntiväline, päivämäärä ja pyyntialue. Lisäksi 1 momentin 1-9 kohtien alkuun lisättäisiin sen viranomaistahon nimi, joka on kyseisen rekisterin rekisterinpitäjä.

Tällä hetkellä kalastuslain viranomaistehtävistä voi pääsääntöisesti päätellä, mikä taho vastaa mistäkin kalavarojen käytön ja hoidon tietovarantoon sisältyvästä rekisteristä. Kaikkien tehtävien osalta rekisterinpitäjän selvittäminen ei kuitenkaan ole selkeää, ja siitä syystä pykälään esitetään lisättäväksi tahot, jotka kustakin rekisteristä vastaavat. Rekisterinpitäjät luettelemalla pystytään osoittamaan vastuun kohdistuminen tietosuojasäännösten noudattamisesta sinne, missä käsittelyyn voidaan tosiasiallisesti vaikuttaa. Rekisteröityjen oikeusturvan kannalta on tärkeää, että rekisterinpitäjät ovat selkeästi laista luettavissa.

Lisäksi rekistereihin talletettavia tietoja täydennettäisiin. Pykälän 1 momentin luettelon 2 kohtaan lisättäisiin, että kalastonhoitomaksurekisteriin merkitään osoitetieto ja rekisteriin voisi merkitä myös muita yhteystietoja, sekä 3 kohtaa täydennettäisiin siten, että siinä todettaisiin, että omistajakorvausrekisteriin merkitään vesialueen omistajan tai yhteys henkilön yhteystiedot. Pykälän 1 momentin 4 kohtaan lisättäisiin, että istutusrekisteriin merkitään myös ilmoituksen jättäjän ja istutuserän vastaanottajan tiedot, sekä 6 kohtaan tulisi lisäys, jonka mukaan kalatalousalurekisteriin merkittäisiin lisäksi kalatalousalueen päätösvaltaa käyttävän yleiskokouksen järjestämiseen tarvittavat tiedot. Tällä tarkoitettaisiin esimerkiksi yleiskokoukseen osallistuneiden tietoja sekä mahdollisia valtakirjoja, jotka sisältävät henkilötietoja.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan termistöä muutettaisiin. Kalastuksensääteilyrekisteri-termi muutuisi kalastuksensääteilyyn liittyväksi tietoaineistoksi.

95 §. *Kalataloushallinnon rekisterien pitäjien oikeus saada tietoja viranomaisilta.* Pykälän 2 momentti koskien teknistä käyttöyhteyttä poistettaisiin tarpeettomana. Säännös on tarpeeton uuden tiedonhallintalain sääntelyn vuoksi.

95 a §. *Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon tietojen luovuttaminen.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin otsikossa mainitun tietovarannon tietojen luovuttamisesta. Pykälän 1 momentti olisi voimassa olevan lain 93 §:n viimeinen momentti koskien tietojen luovutusta opinnäytetyön tekemiseen, eli kyseinen momentti siirrettäisiin tähän uuteen pykälään. Momenttiin lisättäisiin, että tietoja voisi luovuttaa myös velvoitetarkkailujen tekemiseen.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin viranomaisten oikeudesta saada tietovarannon tietoja salassapitosäännösten estämättä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 7 luvun 29 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan viranomainen voi antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta saada tieto on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Salassa pidettävien tietojen luovutuksesta viranomaiselta toiselle on tärkeää säätää, sillä tietovarannon tietojen liikkuvuus eri viranomaisten välillä on turvattava. Salassa pidettävien tietojen luovuttamisen edellytyksenä olisi, että tiedot olisivat tarpeen kalakantojen ja kalastuksen tutkimuksen, seurannan ja käytön suunnittelun sekä valvonnan ja tilastojen laatimisen kannalta. Tarpeellisuusvaatimuksen katsottaisiin täyttyvän esimerkiksi silloin, kun viranomainen hoitaisi viranomaiselle tässä laissa säädettyä tehtävää, kuten saaliskiintiöpäätöstä. Pykälässä mainitulla valvonnalla tarkoitettaisiin laajempaa valvontaa kuin kalastuksenvalvontaa, kuten hallinnollista, eri lakien noudattamisen valvontaa.

96 §. *Tietojen luovuttaminen ulkomaiden viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille.* Pykälän 1 momentissa mainittu termi kalataloushallinnon tietojärjestelmä muutettaisiin vastaamaan tiedonhallintalain termistöä, eli ensimmäinen momentti olisi jatkossa: ”Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannossa olevia tietoja saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisille, Euroopan

komissiolle, Euroopan kalastuksenvalvontavirastolle ja kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitetuille viranomaisille Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden hoitamiseksi.”

Termin muuttaminen selkeyttää ja yhtenäistää kalastuslakia, kun ei mainita enää kalataloushallinnon tietojärjestelmää, vaan kaikissa tietovarantoa koskevissa pykälissä puhuttaisiin samoin termein.

Pykälän toinen momentti pysyisi muuttumattomana.

98 §. Asetuksenantovaltuus. Pykälässä säädettyä asetuksenantovaltuutta muutettaisiin siten, että asetuksenantovaltuus siirrettäisiin valtioneuvostolle maa- ja metsätalousministeriön sijaan. Asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rakenteesta ja sisällöstä sekä rekistereiden ja tietoaineistojen käytöstä ja yhteen toimivuuden varmistamisesta.

99 §. Valvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat. Pykälän viimeistä momenttia muutettaisiin siten, että siinä todettaisiin, että kalastuslain nojalla hyväksytyllä ja valtuutetulla kalastuksenvalvojalla ei olisi toimivaltaa valvoa *kaupallista kalastusta* koskevan Euroopan unionin lainsäädännön noudattamista. Tämä jättäisi kalastuksenvalvojille kuitenkin mahdollisuuden valvoa Euroopan unionin lainsäädännöstä tulevien vapaa-ajankalastusta koskevien säännösten noudattamista.

Viimeisen momentin muuttaminen on tärkeää, sillä Euroopan unionin neuvosto antoi vuoden 2021 lopulla vapaa-ajankalastuksessa harjoitettavaa lohenkalastusta koskevia rajoituksia (EU) 2021/1888, eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta vuodeksi 2022 ja asetuksen (EU) 2021/92 muuttamisesta tiettyjen muilla vesillä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien osalta, jäljempänä *Itämeren TAC-asetus*), ja on odotettavissa, että neuvosto jatkossakin antaa vapaa-ajankalastusta koskevia säännöksiä. Tällä hetkellä voimassa olevan kalastuslain nojalla kalastuksenvalvojat eivät voisi valvoa kyseisten säännösten noudattamista.

118 §. Kalastusrikkomus. Pykälän 1 momentin 12 kohtaa muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin uuden ehdotetun 62 a §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen. Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen sanktioimisella pyrittäisiin varmistamaan ilmoitusten tekeminen ja sitä kautta toteutettaisiin ilmoitusvelvollisuuden tavoitetta, eli vapaa-ajankalastuksen kalastustietojen saamista päätöksentekijöille.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 15 kohta, jonka mukaan 74 §:ssä säädetyn istutusten ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöminen olisi rangaistavaa. Sanktiointi olisi tarpeellinen, sillä on ilmennyt, että ilmoitusvelvollisuutta on usein laiminlyöty. Vastuu ilmoituksen teosta olisi sillä, jonka toimeksiannosta istutus tapahtuu eli käytännössä istutuksen tilaajalla ja sen laskun maksajalla. Tämä taho voisi kuitenkin tarvittaessa antaa ilmoituksen teon jonkin tahon tehtäväksi keskinäisellä sopimuksella, mutta vastuu ilmoituksesta säilyisi kuitenkin toimeksiantajalla. Lisäksi ylisirrot tulisi myös ilmoittaa.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 16 kohta, jonka mukaan kalastaminen Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan unionin lainsäädännön vapaa-ajankalastusta koskevien säännösten vastaisesti olisi rangaistavaa.

Euroopan unionin neuvosto jakaa kalastusmahdollisuudet vuosittain useimpien kaupallisesti hyödynnettävien lajien osalta. Niille ilmoitetaan suurin sallittu saalis (TAC). Kansainvälisen

merentutkimusneuvoston (ICES) ja tieteellis-teknis-taloudellisen kalastuskomitean (STECF) tieteellisten arvioiden perusteella komissio toimittaa TAC-kiintiöitä koskevat ehdotuksensa neuvostolle kunkin vuoden loppuun mennessä. Neuvosto voi samalla antaa asetuksia koskien myös vapaa-ajankalastusta. Esimerkiksi Euroopan unionin neuvoston 27.10.2021 antaman Itämeren TAC-asetuksen 9 artiklassa säädetään lohen virkistyskalastuksesta merellä. Koska kyseinen asetus on sellaisenaan kansallisesti sovellettavaa oikeutta, eikä sen vapaa-ajankalastusta koskevien säännösten vastaisesti kalastamista ole sanktioitu muualla, olisi sanktioimisesta tarpeen säätää kalastuslaissa.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

- valtioneuvoston asetusluonnos

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 1.1.2024.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 § ilmaisee vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta, sekä ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Perustuslakivaliokunnan lausuman mukaan yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Ihmisiä on kohdeltava samalla tavalla samanlaisissa tapauksissa, eikä lailla voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Perustuslakivaliokunta on lisäksi katsonut, että yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia kansalaisille, että asetettaessa heille velvollisuuksia (PeVL 31/2014 vp). Perustuslain yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan estä kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä. Erottelu voi myös perustua syrjintäsäännöksessä mainittuun, lähtökohtaisesti kiellettyyn syyhyn. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla.

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista (SopS 59-60/1991, *lapsen oikeuksien sopimus*) on lakina voimassa oleva ihmisoikeussopimus, joka koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsen oikeuksien sopimuksen osalta merkityksellistä nyt esitetyn sääntelyn näkökulmasta on erityisesti sopimusvaltioiden velvollisuus kannustaa lapsille sopivien ja yhtäläisten kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoimintojen tarjoamiseen. Lakiesitys tukee lasten oikeuksia jättämällä alle 16-vuotiaat ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle, vaikka esitys asettaakin samalla alaikäiset osin erilaiseen asemaan keskenään.

Lapsen oikeuksien sopimuksen 1 artiklan mukaan lapsella tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä. Nyt esitetty sääntely merkitsisi eri-ikäisten lasten asettamista toisistaan poikkeavaan asemaan lapsen iän perusteella. Ikärajan taustalla on Luonnonvarakeskuksen arvio alle 18-vuotiaiden kalastajien määrästä vuodelta 2018, jolloin saaliin ilmoitusvelvollisuuden piirissä olisi ollut 27 000 alle 18-vuotiasta kalastajaa. Jos saalisilmoitus jäisi saamatta ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvilta alaikäisiltä kalastajilta, jäisi oletettavasti kalakantojen käytön ja hoidon järjestämisen kannalta merkityksellistä saalistietoa puuttumaan tilastoista. Esitetyn ilmoitusvelvollisuuden asettaminen 16 vuotta täyttäneille on perusteltua siitä syystä, että sen ikäiset pystyvät usein kalastamaan itsenäisesti ja myös ilmoittamaan saamansa saaliin.

Perustuslain turvaamien perusoikeuksien osalta esitetyllä saalisilmoitusvelvollisuudella on kytkentä 6 §:n turvaamaan yhdenvertaisuuteen. Jokaisen 16 vuotta täyttäneen vapaa-ajankalastajan tulisi tehdä saalisilmoitus. Vapaa-ajankalastajia kohdellaan esityksessä ikään perustuen osin toisistaan poikkeavasti. Perustuslakivaliokunta on arvioinut yhdenvertaisuussäännöstä ja erilaisten ryhmien asettamista lainsäädännössä eri asemaan samanlaisessa tilanteessa, ja katsonut, että jos erottelulle voidaan esittää perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet, on tämä perustuslain kannalta ongelmatonta. Lisäksi hyväksyttävän syyn pitää olla asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen (esim. PeVM 8/2010 vp, s. 3).

Alle 16-vuotiaiden kohdalla on tunnistettu haasteita koskien ilmoituksen tekemistä sähköisesti mobiilisovelluksen kautta, kun sovellukseen kirjautumisessa vaaditaan vahvaa tunnistautumista. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota lasten tosiasiallisiin mahdollisuuksiin käyttää sähköistä palvelua, johon vaaditaan vahvaa tunnistautumista erityisesti heikommassa asemassa olevien osalta (PeVL 35/2021). Vaikka saalisilmoituksen voisi tehdä myös paperilla, ei alle 16-vuotiaiden sitomista ilmoitusvelvollisuuden piiriin ole silti katsottu tarpeelliseksi.

Ilmoitusvelvollisuussäännöksessä on otettu huomioon muun muassa 16 vuotta täyttäneiden kalastajien ikäjakauma, ja se että kaikilla ei ole älypuhelin käytössään. Tämän vuoksi saalisilmoituksen tekemiselle on tarkoitus luoda tarpeeksi keinoja, eli mobiilisovellus, paperinen, sekä sähköinen tietokoneella tehtävä ilmoitus.

Henkilötietojen suoja

Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatuun yksityiselämän suojan piiriin. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lainsäätäjän tulee turvata henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa ([PeVL 18/2012 vp](#), s. 2). Valiokunta on korostanut vakiintuneessa käytännössä henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn laintasoisuutta, kattavuutta ja yksityiskohtaisuutta (ks. esim. [PeVL 31/2017 vp](#), s. 2).

Lainsäätäjän harkintaa sitoo se, että henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus, tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Edellä mainittujen seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista ([PeVL 51/2002 vp](#), s. 2/I ja [PeVL 35/2004 vp](#), s. 2/II).

Euroopan unionin perusoikeuskirjan (2000/C 364/01) 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan. Tällaisten tietojen käsittelyn on oltava asianmukaista ja sen on tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten ja asianomaisen henkilön suostumuksella tai muun laissa säädetyn oikeuttavan perusteen nojalla. Jokaisella on oikeus tutustua niihin tietoihin, joita hänestä on kerätty, ja saada ne oikaistuksi. Perusoikeuskirjan 52 artiklassa säädetään perusoikeuksien rajoittamisen edellytyksistä. Artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuksien käyttämisestä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksista voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

Euroopan unionin yleinen tietosuojasetus (2016/679 (EU), *tietosuojasetus*) on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä. Asetus jättää kuitenkin jäsenvaltioille direktiivinomaista

kansallista liikkumavaraa. Kansallisella lainsäädännöllä on asetuksessa säädetyin edellytyksin mahdollista tarkentaa ja täsmentää asetuksen säännöksiä. Lisäksi tietyissä tilanteissa asetus antaa mahdollisuuden säätää kansallisella lainsäädännöllä poikkeuksia asetuksessa säädetyistä oikeuksista ja velvollisuuksista. Asetus sisältää säännökset siitä, mistä oikeuksista ja velvollisuuksista on mahdollista poiketa, ja mitkä ovat edellytykset poikkeukselle. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (PeVL 1/2018 vp ja PeVL 25/2005 vp).

Ehdotetuilla säännöksillä on merkitystä perustuslain 10 §:n 1 momentin henkilötietojen suojan, sekä 12 §:n 2 momentin julkisuuden kannalta. Saalisilmoitusta mobiilipalvelun kautta tehtäessä kalastajan on kirjauduttava palveluun vahvan tunnistautumisen kautta, jonka johdosta järjestelmä tallentaa kalastajan nimen, osoitteen ja henkilötunnuksen. Lisäksi kalastajan on ilmoitettava saaliin ja pyyntitapahtuman tiedot. Samat tiedot kerätään myös, jos saalisilmoitus tehdään paperilla tai muulla tavalla sähköisesti. Kerätyt tiedot muodostavat saalisrekisterin yhteydessä henkilötietorekisterin. Ehdotettujen säännösten osalta henkilötietojen käsittelyssä noudatetaan tietosuojalakia (1050/2018). Tietojen kerääjänä ja käsittelijänä toimii Luonnonvarakeskus, joka on tilastolain (280/2004) 2 §:n 2 momentissa määritelty tilastoviranomainen, joten sen toimintaan tietojärjestelmien osalta sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999).

Ilmoitusvelvollisuuden suhde saamelaiseen kalastuskulttuuriin

Ehdotetulla saalisilmoitusvelvollisuudella on liityntä perustuslain 17 §:n 3 momenttiin, joka sisältää saamelaisten aseman valtiosääntöoikeudellisen perustan. Säännöksen mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Ehdotettu saalisilmoitusvelvollisuus sisältää vaatimuksen ilmoittaa saaliin pyyntialue. Saaliiden pyyntipaikat katsotaan kuuluvan saamelaisen kulttuurin mukaiseen perinnetietoon, jonka salassapito on saamelaisen kulttuurin ja perinteisen tiedon siirtymisen kannalta tärkeää. Suomi on ratifioinut biologista monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen (The United Nations Convention on Biological Diversity CBD, jäljempänä *YK:n biodiversiteettisopimus*), jonka tavoitteena on ekosysteemien ja kasvi- ja eläinlajien suojelu, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä geenivarojen saatavuudesta koituvien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako.

YK:n biodiversiteettisopimuksen artikla 8(j) velvoittaa sopimusosapuolia kunnioittamaan, ylläpitämään ja suojelemaan alkuperäiskansojen biologisen monimuotoisuuden suojeluun ja kestävään käyttöön liittyvää tietämystä ja käytäntöjä.

Saalisilmoitusten yhteydessä kerättävä tieto pyyntialueesta tarkoittaisi saamelaisen kulttuurin osalta sitä, että perinnetietona pidettävät pyyntipaikat kirjattaisiin tietyllä tarkkuudella Luonnonvarakeskuksen hallinnoimaan saalisrekisteriin. Luonnonvarakeskus ei kuitenkaan lähtökohdaisesti luovuttaisi tarkkoja yksilöitävissä olevia tietoja eteenpäin, vaan tiedot karkeistettaisiin keräämisen yhteydessä, jolloin tarkkoja pyyntipaikkoja ei olisi mahdollista paikantaa tiedon keräämisen jälkeen.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut Tenon kalastussopimuksen ja kalastussäännön, sekä Tenon voimaansaattamislain säätämisen yhteydessä Tenojoella käytettävän saalisrekisterin suhdetta henkilötietojen suojaan. Valiokunta on todennut, että ehdotetun kaltaista rekisterisääntelyä arvioitaessa on perustuslakivaliokunnan käytännössä kiinnitetty huomiota erityisesti rekisteröinnin tavoitteisiin, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöön, niiden sallittuihin käyttötarkoituksiin, tietojen luovutettavuuteen, tietojen säilytysaikaan ja rekisteröidyn oikeusturvaan. Lisäksi

valiokunta on todennut vakiintuneesti katsovan, että näitä seikkoja koskevan sääntelyn lain tasolla tulee olla kattavaa ja yksityiskohtaista. Perustuslakivaliokunta on myös todennut, että Tenojoen saalisrekisteriin merkityt henkilötiedot eivät vaikuttaisi sisältävän arkaluontoisia tietoja (PeVL 5/2017 vp).

Nyt esitettävällä muutoksella kalastuslakiin koskien saalisilmoitusta, ei varsinaisesti ole eroa verrattuna Tenojoen saalisrekisteriin merkittävien tietojen osalta. Tenojoella kalastettaessa saalisrekisteriin merkitään vyöhyke, jolla on kalastettu, kun taas kalastuslakiin esitetyllä saalisilmoituksella ilmoitettaisiin alue, mutta ei tarkkaa paikkaa, jolla on kalastettu.

Vastuu ympäristöstä

Ehdotetut säännökset kytkeytyvät myös perustuslain 20 §:n ympäristövastuusäännökseen. Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on kyseisen pykälän 2 momentin mukaan pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Ympäristövastuusäännös on tarkoitettu vaikuttamaan ensisijaisesti lainsäätäjän ja muiden norminantajien toimintaan (HE 309/1993 vp, s. 66/II). Luonnonvarakeskukselle esitettävä 19 a §:n mukainen tehtävä tuottaa tietoa kalakannoista, toteuttaa ympäristövastuusäännöksen julkisen vallan ympäristöä koskevaa toimintavelvoitetta ja toisaalta vapaa-ajankalastajille asetettava saalisilmoitusvelvollisuus toteuttaa jokaisen vastuuta luonnosta ja sen monimuotoisuudesta.

Ympäristöperusoikeuden toteutumisen on katsottu edellyttävän lainsäädännön yhteensovittamista sekä laaja-alaista yhteistyötä eri tahojen kesken, jotta ympäristövastuun ulottuvuudet kytetään huomioimaan sääntelyssä. Vapaa-ajankalastusta koskevan saalisrekisterin käyttötarkoituksena on tuottaa tietoa kalakannoista kalatalousalan eri tahoille hyödynnettäväksi, joka on omiaan lisäämään yhteistyötä kalatalousalan eri tahojen välillä.

Perustuslain 20 § vastaa aiempaa hallitusmuodon 14 a §:ää, jonka perusteluiden (HE 309/1993 vp) mukaan säännöksellä pyritään korostamaan luonnon ja muun ympäristön suojeluun liittyvän myös sellaisia arvoja, jotka eivät ole palautettavissa ihmisyksilöiden oikeuksiksi. Tältä osin jokaisen velvollisuudet luontoa kohtaan voidaan ymmärtää joko luonnon itseisarvosta lähteviksi tai ilmaukseksi kaikille ihmisille jakamattomasti kuuluvasta oikeudesta. Tällaisen ihmisoikeuden subjekteina voidaan pitää myös tulevia ihmissukupolvia. Säännöksen on perusteluissa tarkoitettu toteutuvan muun lainsäädännön tuella ja välityksellä. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen, että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Säännöksessä tarkoitettujen luonnon monimuotoisuuden osa-alueita ovat muun muassa eläin- ja kasvikunnan geneettinen rikkaus sekä kaikkien uusiutumattomien luonnonvarojen tehokas suojeleminen.

Nyt ehdotetulla kalastuslain muutoksella koskien saalisilmoitusvelvollisuutta pyritään saamaan viranomaisten käyttöön tarpeelliset tiedot kalakantojen suojelemisen vuoksi siten, että myös tulevat ihmiskukupolvet pystyvät nauttimaan luonnonkaloista. Ilmoitusvelvollisuudella pyritään lisäksi toteuttamaan voimassaolevan kalastuslain 1 §:n tarkoitusta turvata kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu. Tämä on omiaan toteuttamaan perustuslain 20 §:n asettamia velvoitteita.

Saalisilmoitusten ja sitä kautta kalakantatiedon hallinnan kehittäminen edistää perustuslain 20 §:n asettamaa vastuuta luonnosta ja sen monimuotoisuudesta. Samalla sääntely ottaa kuitenkin

huomioon perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojaa koskevan velvoitteen. Kalastajan henkilökohtaisia tietoja ei lähtökohtaisesti käsitellä yhdessä saalistiedon kanssa eikä niitä luovuteta eteenpäin kuin vain tarkasti erikseen määritellyissä tilanteissa viranomaistahoille.

Tietojen luovuttaminen

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, *julkisuuslaki*) on hallinnon yleislaki, joka velvoittaa viranomaisia ja eräitä muita tahoja. Esityksen mukaan Luonnonvarakeskus keräisi saalisilmoituksia rekisteriinsä. Luonnonvarakeskuksella olisi mahdollisuus luovuttaa saalisilmoitusten yhteydessä kerättyjä kalakantatietoja julkisuuslain säännösten mukaisesti. Lähtökohtaisesti luovutettavat tiedot eivät sisältäisi saalisilmoituksen tekijän nimi-, osoite- ja muita yhteystietoja taikka henkilötunnusta. Tietojen luovuttaminen koskisi tilanteita, joissa tietojen antaminen on välttämätöntä kalakantojen käytön ja hoidon järjestämistä varten.

Luonnonvarakeskus kerää saalisilmoitusten yhteydessä myös henkilötietoja. Henkilötietojen luovuttamiseen vapaa-ajankalastusta koskevasta saalisrekisteristä kopiona, tulosteena tai sähköisesti sovelletaan julkisuuslain 16 §:n 3 momenttia. Kyseinen julkisuuslain säännös tarkoittaa käytännössä sitä, että saalisrekisterin julkisten tietojen luovutusta rajoittavat henkilötietojen suojaa koskevat säännökset. Yksi keskeinen henkilötietojen suojaa ja luovutusta koskeva rajoitus on, että luovutettavien henkilötietojen tulee olla tarpeellisia siihen käyttötarkoitukseen, johon ne luovutetaan. Käyttötarkoitussidonnaisuuden tarkoituksena on suojata perustuslain 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksityiselämää. Tietojen luovuttamisen laaja sitominen käyttötarkoitukseen merkitsee julkisuusperiaatteen rajoitusta. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että toisen perusoikeuden edistäminen voi olla sellainen välttämätön syy, jonka vuoksi viranomaisen hallussa olevien tallenteiden julkisuutta on mahdollista perustuslain 12 §:n 2 momentin nojalla erikseen rajoittaa (PeVL 2/2008 vp). Saalisrekisteriin kerättyjen henkilötietojen luovutus voisi tulla esiin tilanteessa, jossa otettavalle saaliille asetetaan kiintiöt henkilöä kohden lailla tai sen nojalla annetulla valtioneuvoston tai maa- ja metsätalousministeriön asetuksella ja näiden kiintiöiden täyttymistä olisi yksittäistapauksissa tarkasteltava. Lisäksi henkilötietojen luovutus voisi olla tarpeen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyömisestä valvonnan vuoksi. Henkilötietoja olisi mahdollista luovuttaa vain viranomaistahoille.

Viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Perusoikeusuudistuksen esitöissä todetaan, että riittävän julkisuuden takaaminen on edellytys yksilöiden mahdollisuudelle vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja että julkisuus on myös vallankäytön ja viranomaistoiminnan kritiikin ja valvonnan edellytys. Perusoikeusuudistuksen esitöissä todetaan, ettei tallennejulkisuus rajoitu vain asianosaisiin, vaan on luonteeltaan yleisöjulkisuutta. Perusoikeusuudistuksen esitöissä todetaan lisäksi, että tallennejulkisuus on pääsääntö ja että on ilmeistä, että julkisuudesta joudutaan poikkeamaan erilaisten tärkeiden intressien vuoksi. Yksi mainituista esimerkeistä on yksityisyyden suoja. Samoin esitöissä todetaan, että tallennejulkisuuden kirjaaminen perusoikeudeksi merkitsee sitä, että myös lakiin perustuvat poikkeukset julkisuudesta tulee rajoittaa mahdollisimman vähäisiksi (HE 309/1993 vp, s. 58).

Saalisrekisteri tulisi sisältämään erilaisia tietoja uhanalaisista kalalajeista, kuten tietoja mm. niiden sijainnista (karkeistettuna), määrästä ja kalayksilöiden koosta. Uhanalaisten lajien suojeleminen vaatii sen, että tiedot niiden esiintymisestä eivät ole lähtökohtaisesti julkisia, jolloin pystytään vähentämään esimerkiksi kalastuspaineen kohdistumista kyseisille alueille. Julkisuuslain 24 §:n 14 kohdassa säädetään, että salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, asiakirjat, jotka sisältävät tietoja uhanalaisista eläin- tai kasvilajeista tai arvokkaiden

luonnonalueiden suojelusta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi kysymyksessä olevan eläin- tai kasvilajin tai alueen suojelun.

Salassa pidettävien tietojen luovutus saalisrekisteriin kerätyistä tiedoista voisi kuitenkin tulla tarpeeseen kalataloushallinnon eri viranomaisten välillä. Tästä säädettäisiin lakiesityksen 95 a §:ssä. Viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta. Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (ks. esim. PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I).

Lakiin esitettävässä 95 a §:ssä säädettäisiin, että kalastuslain 94 §:n mukaisia rekisteritietoja, jotka sisältäisivät myös henkilötietoja, voisi luovuttaa kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannosta viranomaiselta toiselle tietyissä tilanteissa. Uudessa 95 a §:ssä on säädetty tietojen käyttötarkoituksesta tarkasti, ja tietojen luovutus on sidottu tarpeellisuuskriteeriin.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan määritelmäsäännöksen mukaan henkilötiedoilla tarkoitetaan asetuksessa kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella. Asetuksen johdantokappaleen 26 mukaan tietosuojaperiaatteita sovelletaan kaikkiin tietoihin, jotka koskevat tunnistettua tai tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä. Myös pseudonymisoidut henkilötiedot, jotka voitaisiin yhdistää luonnolliseen henkilöön lisätietoja käyttämällä, on johdantokappaleen mukaan katsottava tiedoiksi, jotka koskevat tunnistettavissa olevaa luonnollista henkilöä.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että myös alun perin arkaluonteisia henkilötietoja voidaan käsitellä tehokkaasti anonymisoituna ilman yksityiselämän tai henkilötietojen suojan vaarantamista. Olennaista on tällöin kuitenkin, että anonymisoinnin tehokkuus varmistetaan myös säädösperustaisesti (PeVL 1/2018 vp). Nyt kyseessä olevan lakiesityksen saalisilmoitustiedot sekä siihen liittyvät henkilörekisteritiedot ovat tehokkaasti anonymisoitavia, eivätkä tiedot sisällä varsinaisesti arkaluonteisia henkilötietoja.

Esityksessä katsotaan, ettei saalisrekisteriin sisältyvien tietojen keräämisen tai luovuttamisen osalta ole kyse yksityisyyden suojan ydinalueeseen kuuluvista seikoista etenkin, kun otetaan huomioon, että pääsääntöisesti saalistietoja käsitellään ja niitä luovutetaan ilman saalisilmoitusten tekijöiden tai muiden luonnollisten henkilöiden nimi-, osoite- ja muita yhteystietoja taikka henkilötunnusta.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Valitse kohde.

Laki

kalastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan
lisätään
poistetaan seuraavasti:

19 §

Kalatalousviranomaiset

Valtion kalatalousviranomaisia ovat maa- ja metsätalousministeriö sekä ne elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joille kalatalousasiat kuuluvat.

Lisäksi tässä laissa erikseen säädettyjä kalataloushallinnon viranomaistehtäviä hoitavat Metsähallitus ja Luonnonvarakeskus sekä kalastuksenvalvonnan osalta 99 §:ssä mainitut viranomaiset ja kalastuksenvalvojat.

Valtion omistamalla vesialueella tämän lain mukaisista vesialueen omistajalle kuuluvista tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista vastaa Metsähallitus.

19 a §

Luonnonvarakeskuksen tehtävä tiedon tuottajana

Luonnonvarakeskus tuottaa kalakantoja ja kalastusta koskevaa tietoa ja toteuttaa niiden seurantaan liittyviä tehtäviä. Luonnonvarakeskus laatii kolmen vuoden välein raportin Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta, sekä merialueen että sisävesien osalta Suomessa.

62 §

Sivusaalisilmoitus

Hylkeen ja valaan pyydykseen jäämisestä on pyydyksen haltijan viipymättä ilmoitettava Luonnonvarakeskukselle. Saimaannorpan jäämisestä pyydykseen on ilmoitettava viipymättä Metsähallitukselle.

62 a §

Vapaa-ajankalastuksen saalisilmoitus

Jokaisen 16 vuotta täyttäneen vapaa-ajankalastuksen harjoittajan on tehtävä saalisilmoitus saaliiksi saadusta kalasta, jos se on tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon

suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi. Saalisilmoitus tehdään Luonnonvarakeskukselle. Saalisilmoitus on tehtävä myös vapautetusta kalasta.

Kalastusmatkailutilaisuuksien järjestäjä voi 1 momentista poiketen ilmoittaa kalastusmatkakohteisesti asiakkaan tai asiakasryhmänsä saaliin.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään kalalajeista ja –kannoista, joista saalisilmoitus on tehtävä sekä pyyntialueen, kalastusvälineen, kalan koon, mahdollisen eväleikkauksen ilmoittamisesta sekä ilmoituksen maantieteellisestä soveltamisalasta, muodosta, sisällöstä ja ilmoituksen tekemisen määräajasta.

90 §

Sisävesiltä saatujen saaliiden ilmoittamisvelvollisuus

Kaupallinen kalastaja on velvollinen pitämään muualla kuin merialueella tapahtuvasta kalastuksesta päiväkirjaa ja vähintään kerran kalenterivuodessa ilmoittamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle pyytämänsä tai lukuunsa pyydetty saaliit kalalajikohtaisesti, pyyntialueet sekä kalastuksessa käytetyt pyydykset ja niiden pyynnissä pitämisen aika.

Merialueen kaupallisen kalastuksen saalisilmoituksiin sovelletaan Euroopan unionin lainsäädännössä ja sen toimeenpanemiseksi annetussa kansallisessa lainsäädännössä olevia säännöksiä ilmoitusvelvollisuudesta.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettusta päiväkirjasta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ilmoitettavista tiedoista sekä tietojen jättämisen ajankohdista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

92 §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovaranto

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannolla tarkoitetaan kalataloushallinnon viranomaisten tehtäviin liittyviä 94 §:ssä tarkoitettuja rekistereitä ja tietoaaineistoja.

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rekistereitä pitävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja kalatalousalueet. Kukin rekisterinpitäjä vastaa pitamiensä rekistereiden ajantasaisuudesta, niihin tallettamistaan tiedoista ja niiden oikeellisuudesta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja kalatalousalue ovat 94 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa tarkoitettujen rekisterien yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjän velvollisuuksista vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Edellä mainitusta poiketen, rekisterinpitäjän velvollisuuksista vastaa kuitenkin kalatalousalue, jos käsiteltävät henkilötiedot koskevat kalatalousalueen tässä laissa määriteltyä tehtävää.

Kukin rekisterinpitäjä vastaa 94 §:n mukaisesti vastuullaan olevan rekisterin hallinnoimiseksi välttämättömän tietojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä vastaavat elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskus yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Ruokavirasto tuottaa ylläpito- ja muita tietohallinnon palveluita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastuulla oleville tietojärjestelmille.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa tietovarantoon kuuluvien rekistereiden pidon ohjauksesta sekä niiden hallinnoimiseksi tarvittavien tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen ohjauksesta sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti niiden yhteentoimivuuden ohjauksesta.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tietovarannon tietojen ja niihin liittyvien asiakirjojen julkisuuteen, luovuttamiseen sekä luovuttamisesta perittäviin maksuihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja henkilötietojen käsittelyyn luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 ja tietosuojalakia (1050/2018). Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta, mitä mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään. (18.1.2019/92)

93 §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon käyttötarkoitus

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarantoa käytetään:

- 1) kalastuksen ja kalastuksenvalvojien valvontaan;
- 2) kalavarojen käytön ja hoidon suunnitteluun ja tehostamiseen;
- 3) kalastonhoitomaksujen seurantaan sekä maksusuoritusten todentamiseen 92 §:ssä tarkoitettun rekisterinpitäjän tai viranomaisen palvelussa;
- 4) kalastonhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden kokonaismäärän selvittämiseen;
- 5)
- 6) kalastonhoitomaksuina kertyneiden varojen jakamiseen;
- 7) viranomaisen tiedottamiseen;
- 8) kalatalousneuvontaan;
- 9) kalastuksen sekä kalakantojen hoitoon liittyvien muiden tehtävien hoitamiseen; sekä
- 10) tutkimukseen ja tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu-, valvonta- ja selvitystehtäviin.

94 §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rakenne ja sisältö

Tietovaranto muodostuu:

- 1) kaupallisista kalastajista pidettävästä rekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat ELY-keskukset. Rekisteriin merkitään kaupallisen kalastajan nimi ja henkilö-, yritys- tai yhteisötunnus sekä äidinkieli, kaupallisen kalastajan koti- tai asuinpaikkatiedot ja yhteystiedot, tieto siitä, mi-

hin 88 §:ssä tarkoitettuun kaupallisten kalastajien ryhmään kalastaja kuuluu, tieto siitä harjoit-
taako kaupallinen kalastaja kalastusta sisävesillä vai merialueella, tiedot saalisilmoituk-
sista sekä tieto rekisteröinnin alku- ja päättymisajankohdasta;

2) kalastonhoitomaksurekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimii Metsähallitus. Rekisteriin
merkitään niiden Suomessa vakinaisesti asuvien henkilöiden nimet, osoitteet ja syntymäajat,
joiden puolesta kalastonhoitomaksu on maksettu, suoritettun kalastonhoitomaksun määrä, mak-
suaika sekä aika, jolta kalastonhoitomaksu on maksettu, lisäksi voidaan merkitä myös muita
yhteystietoja;

3) omistajakorvausrekisteristä, jonka yhteisrekisterinpitäjinä toimivat ELY-keskukset ja kalata-
lousalueet. Rekisteriin merkitään 84 §:ssä tarkoitettut tiedot, vesialueen omistajan yhteystiedot
tai yhteyshenkilöiden yhteystiedot;

4) istutusrekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat ELY-keskukset. Rekisteriin merkitään
jokaisesta kalanistutuksesta istuttajan, ilmoituksen jättäjän ja istutuserän vastaanottajan yhteys-
tiedot, istutettu laji ja kanta, istutettavan erän alkuperä, istukkaiden koko, ikä ja kappalemäärä
sekä istutuspaikka ja -aika;

5) kalatalousvelvoite- ja -maksurekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat ELY-keskukset.
Rekisteriin merkitään vesilain 3 luvun 15 §:ssä tarkoitettuja suunnitelmia koskevat tiedot;

6) kalatalousalueräkisteristä, jonka yhteisrekisterinpitäjinä toimivat ELY-keskukset ja kalata-
lousalueet. Rekisteriin merkitään kalatalousalueen nimi, alueellinen ulottuvuus, vastuhenkilöt,
yhteystiedot ja kalatalousalueen päätösvaltaa käyttävän yleiskokouksen järjestämiseen tarvitta-
vat tiedot;

7) kalastuksenvalvojaräkisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat ELY-keskukset. Rekisteriin
merkitään kalastuksenvalvojan nimi ja kuva sekä syntymäaika, henkilötunnus, hyväksynnän
voimassaoloaika, valtuuttaja, toimialue sekä valtuutuksen voimassaoloaika;

8) kalastuksensääteilyyn liittyvästä tietoaaineistosta, jonka rekisterinpitäjänä toimivat ELY-kes-
kukset. Rekisteriin merkitään tähän lakiin perustuvista sekä sen nojalla asetettavista viranomai-
sen kalastuksenrajoituksista rajoituksen tyyppi, rajoituksen sisältö, rajoitusalue sekä rajoituksen
kesto; sekä

9) vapaa-ajankalatalouden saalisrekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimii Luonnonvarakes-
kus. Rekisteriin merkitään tämän lain 62 §:ssä tarkoitettun saalisilmoituksen perusteella kalas-
tajan nimi tai kalastusmatkailutilaisuuden järjestäjän nimi, tiedot pyydetystä kalasta, pyyntivä-
line, päivämäärä ja pyyntialue.

Rekistereihin saadaan tallettaa myös muita 93 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi vält-
tämättömiä tietoja sekä tietovarannon käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, ei kuiten-
kaan henkilötietoja.

Rekisterinpitäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kalastusalusrekisteriä, liikenneasioiden rekisteriä ja Ahvenanmaan alusrekisteriä pitäviltä viranomaisilta sellaiset rekistereihin rekisteröityjä kalastusaluksia ja niiden omistajia sekä haltijoita koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä 93 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

95 a §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon tietojen luovuttaminen

Tietovarannon tietoja voidaan luovuttaa vesilain tai ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisen velvoitetarkkailun tekemiseen tai opinnäytetyön tekemiseen, jos tietojen luovuttamista voidaan pitää tutkimus- tai tarkkailusuunnitelman perusteella tarpeellisena ja jos tutkimustyöllä on vastuullinen ohjaaja tai siitä vastaava ryhmä. Tietojen luovutuksen edellytyksenä on lisäksi, etteivät yksittäistä henkilöä koskevat tiedot paljastu ulkopuolisille ja että henkilötiedot hävitetään, kun ne eivät enää ole tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Kukin 94 §:ssä tarkoitettu rekisterinpitäjä saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tarpeellisia tämän lain 94 §:n mukaisia tietovarannon tietoja kalakantojen ja kalastuksen tutkimusta, seurantaa ja käytön suunnittelua sekä valvontaa ja tilastojen laatimista varten maa- ja metsätalousministeriölle, Luonnonvarakeskukselle, ELY-keskukselle, Metsähallitukselle ja Ruokavirastolle.

Metsähallitus saa kalastonhoitomaksurekisterin rekisterinpitäjänä luovuttaa tiedon suoritetusta kalastonhoitomaksusta Luonnonvarakeskukselle.

96 §

Tietojen luovuttaminen ulkomaiden viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannossa olevia tietoja saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisille, Euroopan komissiolle, Euroopan kalastusvalvontavirastolle ja kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitetuille viranomaisille Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden hoitamiseksi.

Rekisterinpitäjät päättävät kukin tietojen luovuttamisesta oman toimialansa osalta.

98 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rakenteesta ja sisällöstä sekä rekistereiden ja tietoineistojen käytöstä ja yhteentoimivuuden varmistamisesta.

99 §

Valvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat

Tämän lain noudattamista valvovat:

- 1) poliisi;
- 2) rajavartiolaitos;
- 3) 19 §:ssä tarkoitetut kalatalousviranomaiset;
- 4) ne Metsähallituksen virkamiehet, joiden tehtävänä on kalastusasioiden hoitaminen;
- 5) 103 §:n mukaisesti hyväksytyt ja 107 §:ssä tarkoitetun valtuutuksen omaava kalastuksenvalvoja; sekä
- 6) valtakunnan rajalla olevissa vesissä, Suomen aluevesillä ja talousvyöhykkeellä Tulli.

Kalastuksen valvonnasta Metsähallituksen hallinnassa olevilla valtion vesialueilla säädetään lisäksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetussa laissa ([1157/2005](#)).

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetulla kalastuksenvalvojalla ei ole kuitenkaan toimivaltaa valvoa kaupallista kalastusta koskevaa Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan unionin lainsäädännön eikä sen toimeenpanemiseksi annetun kansallisen lainsäädännön noudattamista.

118 §

Kalastusrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) käyttää 46 tai 49 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kiellettyä kalastustapaa, pyyntimenetelmää tai kalastusvälinettä, pitää kiellettyä kalastusvälinettä kalastukseen käytettävissä kulkuneuvossa tai muutoin siten, että se on pyyntiä varten helposti käsillä,
- 2) kalastaa alueella, jossa kalastaminen on 7, 52–54, 59, 65–68, 70 tai 71 §:ssä tai niiden nojalla taikka kalastussäännössä kielletty tai sitä on rajoitettu,
- 3) kalastaa 52 tai 53 §:n nojalla kiellettynä aikana tai 55 §:n nojalla tai kalastussäännössä säädettyinä rauhoitusaikana kalaa taikka sanottuna aikana pitää vedessä sen pyyntiin sopivaa pyydystä,
- 4) kalastaa 60 §:ssä tarkoitetun sopimuksen täytäntöönpanemiseksi asetetun rajoituksen vastaisesti,
- 5) pyydystää 56 §:n tai kalastussäännön vastaisesti ali- tai ylimitaista kalaa, tai ottaa kalan saaliiksi 52 tai 53 §:n nojalla säädetyn tai määrätyn taikka kalastussäännössä säädetyn kiellon vastaisesti,
- 6) laiminlyö 58 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn vapauttamisvelvollisuuden,
- 7) tuo maahan muun kuin Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän kalalajin tai sen kannan tai sukuoluja ilman 77 §:n 2 momentissa säädettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti,
- 8) istuttaa vesialueelle kalalajin tai sen kannan 73 tai 74 §:ssä tai 75 §:n nojalla säädetyn taikka kalastussäännön vastaisesti,
- 9) laiminlyö 48 §:ssä tai kalastussäännössä säädetyn pyydyksen merkitsemisvelvollisuuden tai pitää pyydysmerkkiä vedessä 48 §:ssä säädetyn vastaisesti,
- 10) rikkoo 90 §:ssä säädettyä saaliiden ilmoitusvelvollisuutta, 91 §:ssä säädettyä kalan ensi-myyntikieltoa tai 55 §:ssä säädettyä rauhoitetun kalan myyntikieltoa,
- 11) säilyttää rapuja tai käyttää rapujen pyyntiin käytettäviä välineitä 51 §:n vastaisesti,

12) laiminlyö 62 §:ssä säädetyn sivusaalista tai 62 a §:ssä säädetyn vapaa-ajankalastuksen saalistietoa koskevan ilmoitusvelvollisuuden taikka kalastussäännössä tai kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017) 7 §:ssä säädetyn saalistietoa koskevan ilmoitusvelvollisuuden,

13) rikkoo 78 §:n nojalla säädettyjä kieltoja, ehtoja tai rajoituksia tai

14) rikkoo kalastussäännössä säädettyä veneen- tai moottorinkäyttökieltoa,

15) laiminlyö 74 §:ssä säädetyn istutusten ilmoitusvelvollisuuden

16) kalastaa yhteisen kalastuspolitiikan toteuttamiseksi säädetyn Euroopan unionin neuvoston vapaa-ajankalastusta Itämerellä koskevan asetuksen säännösten vastaisesti

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikkomuksesta sakkoon.

(24.3.2017/177)

Rikesakosta ainoana rangaistuksena 79 §:ssä tarkoitetun kalastonhoitomaksun suorittamisen tai kyseisen maksun suorittamista osoittavan todistuksen määräajassa esittämisen laiminlyönistä säädetään rikesakkorikkomuksista annetussa laissa (986/2016). (18.11.2016/997)

Rangaistus luvottomasta pyynnistä säädetään rikoslain 28 luvun 10 §:ssä. Rangaistus kalastusrikoksesta säädetään rikoslain 48 a luvun 2 §:ssä. Rangaistus ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi